

**Календарно – тематичне планування
з біології
на 2021-2022 н.р.**

вчитель: Клюкова В.В.

Календарно-тематичне планування з **біології** відповідає діючим програмам:

6-9 класи - Програма з біології для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804

Пояснювальна записка

Біологія разом з іншими предметами робить свій внесок у *формування ключових компетентностей*. Цей внесок розкрито в таблиці «Компетентнісний потенціал навчального предмета».

Компетентнісний потенціал навчального предмета

<p>1. Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами</p>	<p>Уміння: усно й письмово тлумачити біологічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно чи письмово) експеримент, послуговуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми біологічного змісту.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значущості здобутків біологічної науки, зокрема пошанування досягнень українських учених; прагнення до розвитку української біологічної термінологічної лексики.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні, науково-популярні, художні тексти про природу, дослідницькі проекти в галузі біології, усні / письмові презентації їх результатів</p>
<p>2. Спілкування іноземними мовами</p>	<p>Уміння: використовувати іншомовні навчальні джерела для отримання інформації біологічного змісту; описувати іноземними мовами, аналізувати та оцінювати роль природних явищ у сучасному світі, доречно використовувати біологічні поняття та найуживаніші терміни в усних чи письмових текстах, читати й тлумачити біологічну номенклатуру й термінологію іноземною мовою; описувати біологічні проблеми.</p> <p>Ставлення: зацікавленість інформацією біологічного змісту іноземною мовою; розуміння глобальності екологічних проблем і прагнення долучитися до їх вирішення, зокрема й за посередництвом іноземної мови.</p> <p>Навчальні ресурси: довідкова література, онлайнві перекладачі, іншомовні сайти, статті з іншомовної вікіпедії, іноземні</p>

	підручники та посібники
3. Математична компетентність	<p>Уміння: застосовувати математичні методи для розв’язання біологічних проблем, розуміти й використовувати математичні моделі природних явищ і процесів.</p> <p>Ставлення: усвідомлення варіативності математичних методів у розв’язанні біологічних проблем і задач.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання на виконання розрахунків, аналіз та представлення статистичної інформації, поданої в графічній формі, наприклад щодо статево-вікової будови популяцій</p>
4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення; самостійно чи в групі досліджувати живу природу, аналізувати й визначати проблеми довкілля; оцінювати значення біології для сталого розвитку.</p> <p>Ставлення: відповідальність за ощадне використання природних ресурсів, екологічний стан у місцевій громаді, в Україні та світі; готовність до вирішення проблем, пов’язаних зі станом довкілля.</p> <p>Навчальні ресурси: біологічні задачі, ситуативні вправи щодо вирішення проблем стану довкілля, біорізноманіття, ощадного використання природних ресурсів тощо</p>
5. Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: використовувати сучасні цифрові технології та пристрої для спостереження за довкіллям, явищами й процесами живої природи; створювати інформаційні продукти (мультимедійна презентація, блог тощо) природничого спрямування; шукати, обробляти та зберігати інформацію біологічного характеру, критично оцінюючи її.</p> <p>Ставлення: дотримання авторського права, етичних принципів поводження з інформацією; усвідомлення необхідності екологічних методів та засобів утилізації цифрових пристроїв.</p> <p>Навчальні ресурси:</p>

	комп'ютерні експерименти на основі інформаційних моделей
6. Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: організувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність, зокрема самостійно чи в групі планувати й проводити спостереження та експеримент, ставити перед собою цілі й досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя.</p> <p>Ставлення: допитливість і спостережливість, готовність до інновацій.</p> <p>Навчальні ресурси: Біологічна література, довідкова система програмних засобів</p>
7. Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати ідеї й ініціативи щодо проектної та винахідницької діяльності, ефективного використання природних ресурсів; прогнозувати вплив біології на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва; зменшувати ризики й використовувати можливості для створення цінностей для себе та інших; керувати групою (надихати, переконувати й залучати до діяльності, зокрема природоохоронної чи наукової).</p> <p>Ставлення: проактивність, відповідальність за ухвалення виважених рішень щодо діяльності в довкіллі, під час реалізації проектів і дослідницьких завдань.</p> <p>Навчальні ресурси: біографії відомих учених — організаторів виробництв (Луї Пастер), бізнес-плани, екскурсії на новітні біотехнологічні підприємства, зустрічі з успішними підприємцями</p>
8. Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: працювати в команді під час виконання біологічних дослідів і проектів, оцінювати позитивний потенціал та ризики використання надбань біологічної науки для добробуту людини і безпеки довкілля.</p> <p>Ставлення: відвага відстоювати власну позицію щодо ухвалення рішень у справі збереження і охорони довкілля, готовність брати участь у природоохоронних заходах; громадянська відповідальність за стан довкілля, пошанування розмаїття думок і поглядів;</p>

	<p>оцінювання внеску українських та іноземних учених і винахідників у суспільний розвиток; пошанування внеску кожного / кожної в досягнення команди.</p> <p>Навчальні ресурси: кооперативне навчання, партнерські технології, проекти</p>
<p>9. Обізнаність і самовираження у сфері культури</p>	<p>Уміння: використовувати природні матеріали та засоби для втілення художніх ідей, пояснювати підґрунтя мистецтва з біологічної точки зору (фізіологія зору, слуху, смаку, нюху тощо).</p> <p>Ставлення: усвідомлення причетності до національної та світової культури через вивчення біології й мистецтва; розуміння гармонійної взаємодії людини й природи.</p> <p>Навчальні ресурси: музичні твори для вивчення акустики й фізіології слуху, опорно-руховий апарат і балет, поезія як ілюстрація до вивчення явищ і процесів природи, твори образотворчого мистецтва і фізіологія зору, особливості вищої нервової діяльності</p>
<p>10. Екологічна грамотність і здорове життя</p>	<p>Уміння: ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією екологічних проектів, розв'язувати проблеми довкілля, залучаючи місцеву громаду та ширшу спільноту. застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших.</p> <p>Ставлення: турбота про здоров'я своє та інших людей, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти.</p> <p>Навчальні ресурси: екологічні проекти, розрахункові завдання, наприклад, розрахунок економії сімейного бюджету за умови раціонального харчування</p>

Наскрізні змістові лінії

Змістова лінія «**Екологічна безпека та сталий розвиток**» націлена на формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля й розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.

Учнів 6 класів орієнтують на:

- формування готовності до оцінки наслідків діяльності людини щодо природного середовища; застосування знань у справі охорони природи; оцінку значення рослин для існування життя на планеті Земля; оцінку значення рослин, грибів та лишайників у біосфері;
- різні форми діяльності екологічного змісту: підготовку повідомлень про рідкісні рослини, гриби й лишайники та природоохоронні об'єкти свого краю; інформування про них населення своєї місцевості (створення листівок, брошур, розміщення інформації на сайті навчального закладу тощо); участь у заходах з охорони довкілля, які проводяться у школі, населеному пункті та регіоні, країні.

Учнів 7 класів орієнтують на:

- формування розуміння про взаємозв'язки компонентів екосистеми; вплив людини та її діяльності на екосистеми; дотримання екологічної етики щодо поведінки людини в природі; значення охорони тваринного світу, природоохоронних територій; значення Червоної книги України.

Учнів 8 класів орієнтують на:

- формування розуміння, що людина — це частина живої природи, її існування залежить від природних умов середовища, яке потрібно оберігати.

Учнів 9 класів орієнтують на:

- формування цілісної наукової картини живої природи; формування уявлення про історичний розвиток та єдність органічного світу; формування умінь пояснювати зв'язки між організмами в екосистемі; роль заповідних територій у збереженні біологічного різноманіття, рівноваги в біосфері; умінь застосовувати знання під час прогнозування наслідків впливу людини на екосистеми, визначення правил своєї поведінки в сучасних умовах навколишнього середовища; умінь робити висновки про значення охорони природних угруповань для збереження рівноваги в біосфері.

Реалізація змістової лінії «**Громадянська відповідальність**» сприятиме формуванню діяльного члена громади й суспільства, який розуміє принципи та механізми функціонування суспільства, є вільною особистістю, яка визнає

загальнолюдські й національні цінності та керується морально-етичними критеріями й почуттям громадянської відповідальності у власній поведінці.

Учні 6 класів орієнтують на:

- виховання ставлення учня як громадянина до об'єктів живої природи; уміння захищати природу.

Учні 7 класів орієнтують на:

- вивчення тваринного світу України з позиції збереження природних багатств; різноманітність тварин свого краю; на формування громадянської позиції щодо збереження природи місцевості, у якій навчається учень, через спеціальні акції.

Учні 8 класів орієнтують на:

- формування розуміння біологічної природи та соціальної сутності людини, якій для повноцінного розвитку потрібні два середовища: природне й соціальне; розкриття біологічних основ розвитку індивіда та його особистісних якостей; гордості за розвиток вітчизняної біологічної науки.

Учні 9 класів орієнтують на:

- формування громадянської позиції щодо збереження заповідних територій як основного чинника збереження біологічного різноманіття, рівноваги в біосфері.

Вивченням питань, що належать до змістової лінії «Здоров'я і безпека» прагнуть сформувати учня як духовно, емоційно, соціально та фізично повноцінного члена суспільства, який здатний дотримуватися здорового способу життя й формувати безпечне життєве середовище.

Учні 6 класів орієнтують на:

- застосування знань для профілактики інфекційних та паразитарних захворювань; вміння розрізняти отруйні гриби (на прикладах видів своєї місцевості), негативні наслідки вживання в їжу продуктів, що вражені цвілевими грибами.

Учні 7 класів орієнтують на:

- вивчення біологічних особливостей паразитарних безхребетних для попередження зараження ними.

Учні 8 класів орієнтують на:

- формування розуміння, що здоров'я є найвищою цінністю для кожної людини та суспільною цінністю, на свідому мотивацію щодо ведення здорового способу життя, відповідальності за власне життя і здоров'я.

Учні 9 класів орієнтують на:

- формування вміння характеризувати переваги та можливі ризики використання генетично модифікованих організмів; застосовувати знання для оцінки можливих позитивних і негативних наслідків застосування сучасних біотехнологій; висловлювати судження щодо можливостей використання генетично модифікованих організмів.

Змістова лінія «**Підприємливість і фінансова грамотність**» націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння молодим поколінням українців практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).

Учнів 6 класів орієнтують на:

- формування уміння підрахувати кількість річних кілець і зробити висновки про їх наявність; пояснити залежність урожаю від умов середовища тощо.

Учнів 7 класів орієнтують на:

- формування вмінь розв'язувати елементарні екологічні проблеми; вміти розрахувати чисельність популяцій у місцевій екосистемі, їх взаємозв'язки з іншими популяціями.

Учнів 8 класів орієнтують на:

- формування вмінь розв'язувати біологічні задачі на обчислення затрат енергії під час виконання різних видів діяльності.

Учнів 9 класів орієнтують на:

- формування здатності розв'язувати елементарні генетичні та екологічні задачі; розраховувати залежності росту однієї популяції від іншої.

Складниками змісту шкільного предмета «Біологія» є: реальні об'єкти і процеси живої природи; теоретичні знання про них; загальнонавчальні і спеціальні вміння, способи діяльності.

Перелік обов'язкових для вивчення об'єктів і процесів природи зафіксований у навчальних темах програми. Учні мають їх спостерігати й відкривати для себе, включаючись у діяльність, що має на меті дослідження структури, властивостей, взаємозв'язків. У результаті навчання школярі здобувають емпіричні знання, які збагачуються теоретичними знаннями про ці об'єкти та процеси природи.

Зміст навчального матеріалу в темах програми сформульований стисло, що дає змогу вчителю, враховуючи рівень розвитку учнів, творчо планувати вивчення матеріалу, доповнювати й поглиблювати зміст, виділяти час для осмислення учнями навчального матеріалу, виконання лабораторних і практичних робіт, систематизації й узагальнення знань,

самостійної й творчої пізнавальної діяльності, самоконтролю знань і умінь. Учитель має можливість конструювати вступні й узагальнюючі уроки, здійснювати тематичне та підсумкове оцінювання навчальних досягнень учнів.

Провідними змістовими елементами навчального предмета є біологічні ідеї й теоретичні узагальнення, що становлять важливу компоненту загальнолюдської культури: рівні організації живої природи, зв'язок будови і функцій організмів, історичний розвиток органічного світу, різноманітність організмів, екологічні закономірності, цілісність і саморегуляція живих систем, зв'язок живих систем і неживої природи, зв'язок людини і природи. Структурування навчального матеріалу навколо цих біологічних ідей утворює стрижень навчального предмета, що сприяє об'єднанню окремих знань у систему, забезпечує їх інтеграцію і тим самим полегшує розуміння учнями навчального матеріалу, знімає необхідність запам'ятовування великого обсягу знань, сприяє розвитку теоретичного мислення.

У конструюванні змісту біологічної освіти використані системно-структурний і функціональний підходи. Це дає можливість більше уваги приділити вивченню процесів життєдіяльності організмів, скоротивши морфологічні й анатомічні відомості про них. Разом з тим, застосування функціонального підходу забезпечує формування уявлення про організм як цілісну систему, орієнтує учнів на здоровий спосіб життя.

В основній школі вивчення біології спрямоване на формування компетентностей: ключових і предметної: необхідних знань, умінь, цінностей та здатності застосовувати їх у процесі пізнання й у практичній діяльності.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з біології

Рівні нав-них дос-нь	Ба ли	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початко вий	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підр-ка (робочого зошита) розпізнає і називає окремі біол-ні об'єкти
	2	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) називає окремі ознаки біологічних об'єктів; наводить елементарні приклади біологічних об'єктів
	3	Учень (учениця) відтворює окремі факти; за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) характеризує окремі ознаки біологічних об'єктів; відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді (наприклад так або ні); допускає суттєві біологічні помилки
Серед ній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя відтворює незначну частину навчального матеріалу; дає визначення окремих біологічних понять, неповну характеристику загальних ознак біологічних об'єктів, допускаючи несуттєві біологічні помилки
	5	Учень (учениця) відповідаючи на запитання вчителя відтворює основний зміст навчального матеріалу; характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів, дає визначення окремих біологічних понять, описує біологічні об'єкти за планом, допускаючи несуттєві біологічні помилки; проводить та описує спостереження; за допомогою вчителя виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; за допомогою вчителя розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі
	6	Учень (учениця) самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, відповідає на окремі запитання; частково пояснює відповідь прикладами, що наведені у підручнику; у цілому правильно вживає біологічні терміни; характеризує будову та функції окремих біологічних об'єктів за планом з незначними неточностями; за зразком розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі
Достат ній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює основну частину навчального матеріалу, використовуючи необхідну термінологію; розкриває суть біологічних понять, допускаючи у відповідях неточності; за визначеними ознаками порівнює біологічні об'єкти та явища; виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; з допомогою вчителя формулює висновки

Рівні нав-них дос-нь	Ба ли	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	8	Учень (учениця) самостійно відтворює навчальний матеріал; відповідає на поставлені запитання, допускаючи у відповідях неточності; порівнює біологічні об'єкти, явища і процеси живої природи, встановлює відмінності між ними; пояснює причиннонаслідкові зв'язки; застосовує отримані знання у стандартних ситуаціях; розв'язує типові біологічні вправи і задачі користуючись алгоритмом
	9	Учень (учениця) вільно відтворює навчальний матеріал та відповідає на поставлені запитання; аналізує інформацію, за допомогою вчителя встановлює причиннонаслідкові зв'язки; самостійно розв'язує типові біологічні вправи і задачі; використовує знання у стандартних ситуаціях; виправляє помилки; уміє працювати зі схемами, графіками, малюнками, таблицями, атласами визначниками, натуральними біологічними об'єктами та їх моделями; виконує прості біологічні дослідження та пояснює їх результати; виявляє емоційноціннісне ставлення до живої природи
Високий	10	Учень (учениця) логічно та усвідомлено відтворює навчальний матеріал у межах програми; розкриває суть біологічних явищ, процесів, пояснює відповіді прикладами; дає порівняльну характеристику біологічним об'єктам і явищам з визначенням подібності й відмінності; аналізує, систематизує, узагальнює, встановлює причиннонаслідкові зв'язки; використовує знання у нестандартних ситуаціях; виявляє ставлення й готовність реагувати відповідно до засвоєних ціннісних орієнтацій
	11	Учень (учениця) виявляє міцні й глибокі знання з біології у межах програми; самостійно аналізує і розкриває закономірності живої природи, пояснює прикладами, що ґрунтуються на власних спостереженнях; дає порівняльну характеристику біологічним явищам з поясненням причин подібностей й відмінностей; встановлює і обґрунтовує причиннонаслідкові зв'язки; визначає можливості практичного застосування результатів дослідження; виявляє переконання і активно проявляє ціннісні орієнтації, здійснюючи вибір завдань і рішень
Високий	12	Учень (учениця) виявляє системні знання з біології, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує біологічні явища і процеси, виявляє особисту позицію щодо них; використовує знання з інших предметів для виконання ускладнених завдань; знаходить та використовує додаткові джерела інформації для виконання навчального завдання; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання, приймати рішення, аргументувати власне ставлення до різних поглядів на об'єкт

Рівні нав-них дос-нь	Ба ли	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
		вивчення, бере участь у дискусіях, вирішенні проблемних питань

Оцінювання лабораторних і практичних робіт

Рівні нав-них досягнень	Ба ли	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) розпізнає і називає окремі біологічні об'єкти
	2	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) називає окремі ознаки біологічних об'єктів; наводить елементарні приклади біологічних об'єктів
	3	Учень (учениця) відтворює окремі факти; за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) характеризує окремі ознаки біологічних об'єктів; відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді (наприклад так або ні); допускає суттєві біологічні помилки
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя відтворює незначну частину навчального матеріалу; дає визначення окремих біологічних понять, неповну характеристику загальних ознак біологічних об'єктів, допускаючи несуттєві біологічні помилки
	5	Учень (учениця) відповідаючи на запитання вчителя відтворює основний зміст навчального матеріалу; характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів, дає визначення окремих біологічних понять, описує об'єкти за планом, допускаючи несуттєві біологічні помилки; проводить та описує спостереження; за допомогою вчителя виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; за допомогою вчителя розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі

Рівні нав-них досягнень	Ба ли	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	6	Учень/учениця самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, відповідає на окремі запитання; частково пояснює відповідь прикладами, що наведені у підручнику; у цілому правильно вживає біологічні терміни; характеризує будову та функції окремих біологічних об'єктів за планом з незначними неточностями; за зразком розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі
	7	Учень/учениця самостійно відтворює основну частину навчального матеріалу, використовуючи необхідну термінологію; розкриває суть біологічних понять, допускаючи у відповідях неточності; за визначеними ознаками порівнює біологічні об'єкти та явища; виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; з допомогою вчителя формулює висновки
Достатній	8	Учень/учениця самостійно відтворює навчальний матеріал; відповідає на поставлені запитання, допускаючи у відповідях неточності; порівнює біологічні об'єкти, явища і процеси живої природи, встановлює відмінності між ними; пояснює причиннонаслідкові зв'язки; застосовує отримані знання у стандартних ситуаціях; розв'язує типові біологічні вправи і задачі користуючись алгоритмом
	9	Учень/учениця вільно відтворює навч. матеріал та відповідає на поставлені запитання; аналізує інформацію, за допомогою вчителя встановлює причиннонаслідкові зв'язки; сам. розв'язує типові біологічні вправи і задачі; використовує знання у стандартних ситуаціях; виправляє помилки; уміє працювати зі схемами, графіками, малюнками, таблицями, атласами визначниками, натуральними біологічними об'єктами та їх моделями; виконує прості біологічні дослідження та пояснює їх результати; виявляє емоційноціннісне ставлення до живої природи
Високий	10	Учень/учениця логічно та усвідомлено відтворює навч. матеріал у межах програми; розкриває суть біологічних явищ, процесів, пояснює відповіді прикладами; дає порівняльну характеристику біологічним об'єктам і явищам з визначенням подібності й відмінності; аналізує, систематизує, узагальнює, встановлює причиннонаслідкові зв'язки; використовує знання у нестандартних ситуаціях; виявляє ставлення й готовність реагувати відповідно до засвоєних ціннісних орієнтацій

Рівні нав-них досягнень	Ба ли	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	11	Учень/учениця виявляє міцні й глибокі знання з біології у межах програми; самос. аналізує і розкриває зак-ті живої природи, пояснює прикладами, що ґрунтуються на власних спост-ях; дає порівн. харак. Біолог. явищам з поясненням причин подібностей й відмінностей; встановлює і обґрунтовує причиннонаслідкові зв'язки; визначає можливості практ. застос. Рез. Досл-ня; виявляє переконання і активно проявляє ціннісні орієнтації, здійснюючи вибір завдань і рішень
	12	Учень/учениця виявляє системні знання з біології, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує біологічні явища і процеси, виявляє особисту позицію щодо них; використовує знання з інших предметів для виконання ускладнених завдань; знаходить та використовує додаткові джерела інф-ї для виконання навч. Завд.; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання, приймати рішення, аргументувати власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення, бере участь у дискусіях, вирішенні проблемних питань

Біологія
6 клас (70 годин)

№ п\п	Дата проведення	Очікувані результати навчальної діяльності	Тема уроку	Біологічний експеримент
Вступ (4 год.)				
1.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - біологія; називає: - основні властивості живого (ріст, розмноження, взаємодія із зовнішнім середовищем); Діяльнісний компонент розрізняє: об'єкти живої природи; Ціннісний компонент усвідомлює: взаємозв'язки між об'єктами природи.</p>	<p>Біологія- це наука про життя. Основні властивості живого. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Здоров'я і безпека).</i></p>	<p>Демонстрування об'єктів живої природи (у тому числі на електронних носіях)</p>
2.		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - основних груп організмів (бактерії, рослини, тварини, гриби); Ціннісний компонент робить висновки: про пізнаванність природи.</p>	<p>Різноманітність життя (на прикладах представників основних груп живої природи). <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Здоров'я і безпека).</i></p>	
3.			<p>Поняття про Віруси. <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
4.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p>	<p>Науки, що вивчають життя. Методи біологічних</p>	

	<p>- спостереження, експеримент; наводить приклади: - методів біологічних досліджень організмів (спостереження, опис, порівняння, експеримент) Діяльнісний компонент практикує: метод спостереження біологічних об'єктів Ціннісний компонент оцінює значення: біологічних знань у практичній діяльності людини (медицині, сільському господарстві, у справі охорони природи тощо)</p>	<p>досліджень організмів. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Здоров'я і безпека).</i></p>	
Тема 1. Клітина (10 год)			
5.	<p>Ціннісний компонент робить висновок: - клітина була відкрита завдяки винаходу мікроскопа; - організми мають клітинну будову; усвідомлює: - можливість глибокого дослідження будови клітини за допомогою сучасних приладів (електронний мікроскоп) та методів досліджень; оцінює: внесок учених у розвиток знань про клітину; обґрунтовує судження:</p>	<p>Клітина - одиниця живого. Історія вивчення клітини.</p>	

		клітина – цілісний об'єкт живої природи.		
6.		<p>Знаннєвий компонент називає: - основні елементи світлового мікроскопа; Діяльнісний компонент уміє: - налаштувати шкільний оптичний мікроскоп та отримати чітке зображення мікроскопічного об'єкта; дотримується правил: - роботи з мікроскопом та лабораторним обладнанням.</p>	<p>Лупа. Мікроскоп. <i>(НЗЛ. Підприємливість і фінансова грамотність).</i></p>	<p>Практична робота № 1 Будова світлового мікроскопа та робота з ним</p>
7.		<p>Знаннєвий компонент називає: - основні елементи світлового мікроскопа; наводить приклади: - складових частин клітини (клітинна стінка, цитоплазма, органели: пластиди, вакуоля); Діяльнісний компонент розпізнає: -- на мікропрепаратах рослинних клітин їхні складові; уміє: - виготовляти прості мікропрепарати рослинних клітин; дотримується правил: - роботи з мікроскопом та лабораторним обладнанням.</p>	<p>Будова клітини на світлооптич-му та електронно-мікроскоп-му рівнях. <i>(НЗЛ. Підприємливість і фінансова грамотність).</i></p>	<p>Практична робота № 2 Виготовлення мікропрепаратів шкірки луски цибулі та розгляд її за допомогою оптичного мікроскопа.</p>

8.		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - складових частин клітини (клітинна стінка, цитоплазма, ядро, органели: пластиди, мітохондрії, вакуоля); порівнює: рослинну і тваринну клітину Діяльнісний компонент розпізнає: уміє: - налаштувати шкільний оптичний мікроскоп та отримати чітке зображення мікроскопічного об'єкта; - виготовляти прості мікропрепарати рослинних клітин; дотримується правил: - роботи з мікроскопом та лабораторним обладнанням.</p>	Будова рослинної клітини	Лабораторне дослідження № 1. Будова клітини (листка елодеї, плоду помідора тощо).
9.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - клітина, клітинна мембрана, клітинна стінка, цитоплазма, ядро, пластиди, мітохондрії, вакуоля наводить приклади: - складових частин клітини (клітинна мембрана, клітинна стінка, цитоплазма, ядро, органели: пластиди, мітохондрії, вакуоля); порівнює:</p>	Будова тваринної клітини	Дем. клітин рослин і тварин за допомогою оптичного мікроскопа, колекцій зображень (зокрема, електронних) клітин рослин і тварин

		<p>рослинну і тваринну клітину</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на моделях, фотографіях рослинну і тваринну клітини та їхні складові частини; <p>Ціннісний компонент</p> <p>робить висновок:</p> <p>клітини рослин і тварин мають спільні та відмінні риси будови.</p>		
10. 11.		<p>Знаннєвий компонент</p> <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні властивості клітини: ріст, поділ, обмін з навколишнім середовищем. 	Основні властивості клітини (ріст, поділ, обмін з навколишнім середовищем).	
12.		<p>Ціннісний компонент</p> <p>робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - організми мають клітинну будову; - клітини рослин і тварин мають спільні та відмінні риси будови; <p>оцінює:</p> <p>внесок учених у розвиток знань про клітину;</p> <p>обґрунтовує судження:</p> <p>клітина – цілісний об'єкт живої природи.</p>	Основні положення клітинної теорії.	
13.			Самостійна робота з теми «Вступ. Клітина»	
14.			Узагальнення знань з теми «Вступ. Клітина»	
Тема 2. Одноклітинні організми (8 год.)				
15.		Знаннєвий компонент	Одноклітинні організми (на	<i>Демонстрування</i>

		<p>оперує термінами: - одноклітинні організми;</p> <p>наводить приклади: - одноклітинних;</p> <p>знає: - особливості будови одноклітинних;</p> <p>Діяльнісний компонент розпізнає (на моделях і фотографіях): - одноклітинні організми (із числа вивчених);</p> <p>описує: - будову одноклітинних організмів (на прикладі вивчених);</p> <p>порівнює за вказаними ознаками: - будову одноклітинних організмів (на прикладі вивчених);</p> <p>дотримується правил: - роботи з мікроскопом</p> <p>Ціннісний компонент робить висновок: - клітини можуть бути самостійними організмами.</p>	<p>прикладі хламідомонади, представників діатомових водоростей, евглени, амеби, інфузорії).</p>	<p>мікропрепаратів одноклітинних організмів; колекцій зображень (у тому числі електронних) одноклітинних.</p> <p>Лабораторне дослідження № 3 Спостереження інфузорій</p>
16.		<p>Діяльнісний компонент застосовує знання: - для профілактики інфекційних та паразитарних захворювань;</p> <p>Ціннісний компонент усвідомлює: - небезпеку інфекційних та паразитарних</p>	<p>Паразитичні одноклітинні організми.</p> <p>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</p>	

		захворювань.		
17. 18.		Знаннєвий компонент оперує термінами: - бактерії; називає: - ознаки бактеріальної клітини.	Бактерії — найменші одноклітинні організми.	
19. 20.		Знаннєвий компонент називає: - середовища існування одноклітинних організмів; розуміє: - процеси життєдіяльності (живлення, дихання, подразливість, розмноження, рух) Діяльнісний компонент описує: - середовища існування одноклітинних організмів (на прикладі вивчених); - процеси життєдіяльності одноклітинних організмів; порівнює за вказаними ознаками: - процеси життєдіяльності одноклітинних організмів (на прикладі вивчених); застосовує знання: - про процеси життєдіяльності одноклітинних у побуті; Ціннісний компонент оцінює: - роль одноклітинних організмів в екосистемах.	Середовища існування одноклітинних організмів, їхні процеси життєдіяльності, особливості будови, роль у природі та житті людини. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток.</i> <i>Підприємливість і фінансова грамотність).</i>	Міні-проект (за вибором) Чому скисає молоко? Корисний йогурт. Живі фільтри.

21.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - колоніальні організми, багатоклітинні організми; наводить приклади: - колоніальних та багатоклітинних організмів без тканин; Ціннісний компонент висловлює судження: - про пристосувальне значення переходу до багатоклітинності.</p>	<p>Колоніальні організми, перехід до багатоклітинності (губки, ульва).</p>	<p><i>Демонстрування</i> мікропрепаратів колекцій зображень (у тому числі електронних) колоніальних організмів, багатоклітинних організмів.</p>
22.			<p>Контрольна робота №1 з теми «Одноклітинні організми»</p>	
<p>Тема 3. Рослини (20 год.)</p>				
23.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - рослини, вегетативні органи рослини (корінь, стебло, листок, брунька), статеве розмноження рослин, нестатеве розмноження рослин, фотосинтез, живлення рослин, квітка, насінина, плід називає: - основні процеси життєдіяльності рослини (ріст, живлення, фотосинтез, дихання, транспорт речовин); - умови та речовини, необхідні для життєдіяльності рослин; Ціннісний компонент</p>	<p>Рослина – живий організм. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i></p>	

		<p>усвідомлює: рослина – цілісний організм.</p>		
24.		<p>Знаннєвий компонент називає: - умови, за яких відбувається фотосинтез; Діяльнісний компонент порівнює за вказаними ознаками: - процеси фотосинтезу та дихання; аналізує: - значення фотосинтезу в житті рослин; практикує: - досліди, що підтверджують основні процеси життєдіяльності рослин; уміє: - - фіксувати результати дослідів і досліджень; - моделювати біологічні об'єкти та процеси; Ціннісний компонент оцінює: - значення фотосинтезу; робить висновок: - про фотосинтез як характерну особливість рослин.</p>	<p>Фотосинтез як характерна особливість рослин.</p>	<p>Демонстрування: - дослідів, що підтверджують: фотосинтез.</p>
25.		<p>Знаннєвий компонент називає: - основні процеси життєдіяльності рослини (ріст, живлення, фотосинтез, дихання,</p>	<p>Живлення (мінеральне, повітряне) рослин. Дихання рослин. Рухи рослин.</p>	<p>Демонстрування: - дослідів, що підтверджують: дихання; випаровування води;</p>

		<p>транспорт речовин);</p> <ul style="list-style-type: none"> - умови та речовини, необхідні для життєдіяльності рослин; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рухів рослин; <p>Діяльнісний компонент</p> <p>розпізнає:</p> <p>порівнює за вказаними ознаками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси фотосинтезу та дихання; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення фотосинтезу, живлення, дихання, випаровування води в житті рослин; <p>планує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - власні спостереження будови та життєдіяльності рослини; <p>прогнозує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - результати власних спостережень; <p>практикує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - досліди, що підтверджують основні процеси життєдіяльності рослин; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фіксувати результати дослідів і досліджень; - моделювати біологічні об'єкти та процеси; <p>застосовує знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - для догляду за рослинами. 		<p>поглинання коренем води;</p> <p>вплив мінеральних речовин на розвиток рослин;</p>
26.		Діяльнісний компонент	Будова рослини.	

		<p>розпізнає: - клітини рослини.</p>	Клітини рослин.	
27.		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - тканин, органів рослин; Діяльнісний компонент розпізнає: тканини рослини.</p>	Тканини рослин.	
28.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - рослини, вегетативні органи рослини (корінь, стебло, листок, брунька), квітка, насінина, плід наводить приклади: - органів рослин; Діяльнісний компонент розпізнає: - органи рослини; прогнозує: - результати власних спостережень; практикує: - дослідження будови органів рослини; - досліди, що підтверджують основні процеси життєдіяльності рослин; уміє: - моделювати біологічні об'єкти та процеси; застосовує знання: - для догляду за рослинами.</p>	Органи рослин.	Дослідницький практикум. Дослідження процесу росту вегетативних органів

29.		Знаннєвий компонент характеризує: - будову кореня у зв'язку з функціями.	Корінь: будова, основні функції (поглинання води та укріплення у ґрунті).	
30.		Знаннєвий компонент характеризує: - будову кореня у зв'язку з функціями; Діяльнісний компонент дотримується правил: - роботи з мікроскопом та лабораторним обладнанням.	Корінь: будова, основні функції (продовження).	Лабораторне дослідження № 4 Будова кореня Демонстрування мікропрепаратів внутрішньої будови кореня
31.		Знаннєвий компонент характеризує: - будову стебла, у зв'язку з функціями; Діяльнісний компонент планує: - власні спостереження будови та життєдіяльності рослини; прогнозує: - результати власних спостережень; уміє: - фіксувати результати дослідів і досліджень; - моделювати біологічні об'єкти та процеси; дотримується правил: - роботи з мікроскопом та лабораторним обладнанням; застосовує знання: - для догляду за рослинами.	Пагін: будова, основні функції (фотосинтез, газообмін, ріст, випаровування води, транспорт речовин).	Лабораторне дослідження № 5 Будова пагона Демонстрування мікропрепаратів внутрішньої будови стебла, листка Дослідницький практикум. Транспорт речовин по рослині

32.		<p>Знаннєвий компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будову стебла, у зв'язку з функціями; - бруньку як зачаток пагона. 	<p>Пагін: будова, основні функції (продовження)</p>	<p>Лабораторне дослідження № 6 Будова бруньки Дослідницький практикум. Спостереження за розвитком пагона бруньки</p>
33.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослини, вегетативні органи рослини (корінь, стебло, листок, брунька), <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослин з видозмінами кореня (3-4), - рослин з видозмінами пагона та його частин (3-4); <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - цибулину, кореневище, бульбу картоплі як видозмінені підземні пагони; <p>установлює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - біологічне значення видозмін вегетативних органів (на прикладах); <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - видозміни органів рослин. 	<p>Різноманітність та видозміни вегетативних органів.</p>	<p>Лабораторне дослідження № 7. Будова цибулини, кореневища, бульби картоплі, коренеплоду (на прикладі моркви)</p>
34.			<p>Тестування з теми «Рослини. Частина 1»</p>	
35.		<p>Знаннєвий компонент називає:</p>	<p>Розмноження рослин: статеве та нестатеве.</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> - форми розмноження рослин (статеве, нестатеве); <p>Діяльнісний компонент порівнює за вказаними ознаками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - статеве й нестатеве розмноження. 		
36.		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - способів розмноження рослин (3-4); <p>Діяльнісний компонент прогнозує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - результати власних спостережень; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розмножувати рослини; - фіксувати результати дослідів і досліджень; <p>застосовує знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - для догляду за рослинами. 	<p>Вегетативне розмноження рослин.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека. Підприємливість і фінансова грамотність).</i></p>	<p>Дослідницький практикум. Вегетативне розмноження рослин</p>
37.		<p>Знаннєвий компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - квітку як орган насіннєвого розмноження рослин <p>Діяльнісний компонент практикує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідження будови органів рослини; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - моделювати біологічні об'єкти та процеси; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роботи з мікроскопом та лабораторним 	<p>Квітка - орган статевого розмноження.</p>	<p>Лабораторне дослідження № 8. Будова квітки</p>

		обладнанням.		
38.		<p>Знаннєвий компонент - рослин з різними типами суцвіть;</p> <p>Діяльнісний компонент установлює: - біологічне значення суцвіть.</p>	Суцвіття	
39.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - рослини, запилення, запліднення, насінина</p> <p>називає: - умови та речовини, необхідні для життєдіяльності рослин;</p> <p>наводить приклади: - способів запилення; різними способами поширення насінин (3-4);</p> <p>пояснює: - запилення та запліднення;</p> <p>Діяльнісний компонент описує: - ріст і розвиток рослинного організму (розвиток рослини з насінини);</p> <p>уміє: - пророщувати насінини; - фіксувати результати дослідів і досліджень;</p> <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p>	Запилення. Запліднення. Насінина.	<p>Лабораторне дослідження № 9. Будова насінини</p> <p>Дослідницький практикум. Дослідження умов проростання насіння</p>

		- різні способи запилення.		
40.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослини, плід <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослин різними типами плодів, різними способами поширення плодів (3-4); <p>Діяльнісний компонент устанавлює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - біологічне значення плодів; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поширення плодів мають пристосувальний характер. 	Плід, поширення плодів.	<p>Лабораторне дослідження № 10.</p> <p>Будова плода</p>
41.			Тестування з теми «Рослини. Частина II»	
42.			<p>Міні-проект (за вибором):</p> <p>Листопад. Квіти і комахи. Рослини мандрівники. Рослини хижаки.</p>	
Тема 4. Різноманітність рослин (17 год.)				
43.			Способи класифікації рослин (за середовищем існування, будовою, розмноженням, тощо).	
44.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - водорості 	Водорості (зелені, бурі, червоні, діатомові).	<p>Лабораторне дослідження № 11.</p> <p>Будова зелених нитчастих</p>

		<p>називає: - середовища існування водоростей; Діяльнісний компонент розпізнає: - рослини різних груп (водоростей); описує: - будову тіла водоростей.</p>		водоростей
45.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - мохи називає: - середовища існування мохів наводить приклади: - мохів (2-3); - пристосувань рослин до середовища існування (4-5); розуміє: особливості розмноження рослин спорами Діяльнісний компонент розпізнає: - рослини різних груп (мохів); описує: - будову тіла мохів; - розмноження мохів.</p>	Мохи.	Лабораторне дослідження № 12. Будова моху
46.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - папороті називає: - середовища існування папоротей;</p>	Папороті	Лабораторне дослідження № 13. Будова папоротей

	<ul style="list-style-type: none"> - групи рослин, які розмножуються спорами; наводить приклади: - папоротей (2-3); розуміє: особливості розмноження рослин спорами Діяльнісний компонент розпізнає: - рослини різних груп (папоротей); описує: - будову тіла папоротей; - розмноження папоротей. 		
47.	<p>Знаннєвий компонент</p> <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - середовища існування хвощів, плаунів; - групи рослин, які розмножуються спорами; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> хвощів, плаунів; - пристосувань рослин до середовища існування (4-5); <p>розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> особливості розмноження рослин спорами <p>Діяльнісний компонент</p> <p>розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослини різних груп (хвощів, плаунів); <p>описує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будову тіла <i>хвощів, плаунів</i>; - розмноження <i>хвощів, плаунів</i>. 	Хвощі, плауни.	

48.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - голонасінні називає: - середовища існування рослин; наводить приклади: - голонасінних рослин (4-5); - пристосувань рослин до середовища існування (4-5); Діяльнісний компонент розпізнає: - рослини різних груп (голонасінних); описує: - будову тіла голонасінних (на прикладі хвойних) рослин; - розмноження голонасінних рослин.</p>	Голонасінні.	<p>Лабораторне дослідження № 14. Будова голонасінних</p>
49. 50. 51.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - покритонасінні називає: - середовища існування покритонасінних рослин; наводить приклади: - покритонасінних рослин (4-5); - пристосувань рослин до середовища існування (4-5); розуміє: особливості розмноження рослин насінням</p>	Покритонасінні (Квіткові). Покритонасінні (Квіткові). Покритонасінні (Квіткові).	<p>Практична робота № 3. Порівняння будови мохів, папоротей та покритонасінних (квіткових) рослин</p>

		<p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослини різних груп (покритонасінних); <p>описує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будову тіла покритонасінних (квіткових) рослин; - розмноження покритонасінних (квіткових) рослин. 		
52. 53.		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні екологічні групи рослин; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослин різних екологічних груп (2-3); <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослини різних екологічних груп; <p>уміє:</p> <p>підбирати види кімнатних рослин для вирощування в певних умовах</p> <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будова, особливості життєдіяльності рослинних організмів — це результат їх пристосування до умов середовища. 	<p>Екологічні групи рослин (за відношенням до світла, води, температури).</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i></p>	<p>Практична робота № 4.</p> <p>Визначення видів кімнатних рослин, придатних для вирощування у певних умовах</p>
54.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослинні угруповання, Червона книга України <p>називає:</p>	<p>Життєві форми рослин. Рослинні угруповання.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i></p>	<p>Дем. гербарних зразків, колекцій зображень (зокрема, електронних) рослин, росл. угруповань</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - основні життєві форми рослин; - основні типи рослинних угруповань; - рідкісні рослини своєї місцевості; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослин різних життєвих форм (4-5); - панівних рослин різних рослинних угруповань: лісів, степів, лук, боліт (4-5); <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні життєві форми рослин; - основні типи рослинних угруповань; <p>порівнює за вказаними ознаками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослини різних груп, життєвих форм тощо. 	<p><i>Громадянська відповідальність).</i></p>	
55. 56.		<p>Ціннісний компонент оцінює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення рослин для існування життя на планеті Земля. <p>висловлює судження щодо:</p> <ul style="list-style-type: none"> - нераціонального використання людиною водоростей, мохів, хвоців, плаунів, папоротей, голонасінних і покритонасінних рослин; <p>має переконання щодо:</p> <ul style="list-style-type: none"> - необхідності збереження рослин та їх угруповань 	<p>Значення рослин для існування життя на планеті Земля.</p> <p>Значення рослин для людини.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Здоров'я і безпека. Підприємливість і фінансова грамотність).</i></p>	<p>Міні-проект (за вибором)</p> <p>Як утворився торф і кам'яне вугілля?</p> <p>Викопні рослини.</p>
57.			<p>Контрольна робота №2 з теми «Різноманітність рослин»</p>	

58.			Узагальнення знань з теми «Різноманітність рослин»	
59.			Екскурсія «Різноманітність рослин свого краю», «Вивчення рослинних угруповань»	
Тема 5. Гриби (орієнтовно 9 год)				
60.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гриби <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознаки грибної клітини; - спільні та відмінні риси в будові клітин грибів, рослин і тварин; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будову грибниці, плодового тіла; <p>Діяльнісний компонент порівнює за визначними ознаками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гриби і рослини. 	Особливості будови грибів: грибна клітина, грибниця, плодове тіло.	
61.		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні групи грибів за їх способом живлення; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості живлення грибів. 	Особливості живлення грибів.	
62.		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - способи розмноження та поширення грибів. 	Розмноження та поширення грибів.	

63.		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - співіснування грибів з рослинами;</p> <p>Діяльнісний компонент пояснює: - взаємозв'язок грибів і вищих рослин.</p>	<p>Групи грибів: симбіотичні, сапрофітні, паразитичні. Мікоризоутворювальні шапкові гриби.</p>	<p>Лабораторне дослідження № 15. Будова шапкових грибів</p>
64.		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: лишайники</p> <p>називає: - групи лишайників (накипні, листуваті, кущисті);</p> <p>характеризує: - будову лишайників</p> <p>Діяльнісний компонент пояснює: - співіснування грибів і водоростей у лишайниках;</p> <p>розпізнає: - лишайники;</p> <p>аналізує: - використання людиною лишайників.</p>	<p>Лишайники</p>	<p>Демонстрування лишайників</p>
65.		<p>Діяльнісний компонент порівнює за визначними ознаками: - цвілеві та шапкові гриби;</p> <p>дотримується правил: - роботи з мікроскопом та лабораторним обладнанням;</p> <p>застосовує знання для:</p>	<p>Цвілеві гриби</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека. Підприємливість і фінансова грамотність).</i></p>	<p>Лабораторне дослідження № 16. Будова цвілевих грибів (за допомогою оптичного мікроскопа) Демонстрування цвілевих грибів</p>

		- зберігання продуктів харчування.		
66.		<p>Діяльнісний компонент застосовує знання для:</p> <ul style="list-style-type: none"> - профілактики захворювань, що спричинюються грибами; <p>Ціннісний компонент усвідомлює:</p> <ul style="list-style-type: none"> небезпеку захворювань, що спричинюються грибами. 	<p>Паразитичні гриби (на прикладі трутовиків і збудників мікозів людини)</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	<p>Демонстрування паразитичних грибів</p>
67.		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - найпоширеніші види грибів своєї місцевості; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - їстівних та отруйних грибів свого краю; <p>Діяльнісний компонент пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль грибів у природі; - значення штучного вирощування грибів; <p>розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - їстівні та отруйні гриби своєї місцевості; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використання людиною грибів; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відрізнити отруйні гриби (на прикладах видів своєї місцевості) <p>застосовує знання для:</p> <ul style="list-style-type: none"> - профілактики отруєння грибами; <p>Ціннісний компонент</p>	<p>Значення грибів у природі та у житті людини.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Здоров'я і безпека. Підприємливість і фінансова грамотність).</i></p>	<p>Практична робота № 5.</p> <p>Розпізнавання їстівних та отруйних грибів своєї місцевості</p> <p>Демонстрування їстівних та отруйних грибів</p>

		<p>оцінює: значення грибів і лишайників у біосфері та житті людини;</p> <p>усвідомлює: небезпеку отруєння грибами, які вирости в різних екологічних умовах зростання</p>		
68.			Узагальнення знань з теми «Гриби»	Міні-проект «Гриби у біосфері та житті людини»
Узагальнення (2 год)				
69		<p>Знаний компонент називає: - ознаки основних груп організмів;</p> <p>пояснює: - залежність особливостей будови та життєдіяльності організмів від середовища існування</p> <p>Діяльний компонент описує: - особливості будови та життєдіяльності клітин рослин, тварин, грибів, бактерій;</p> <p>порівнює: - будову і процеси життєдіяльності основних груп організмів;</p> <p>класифікує: - організми за певними ознаками, об'єднує їх у групи</p> <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p>	<p>Будова та життєдіяльність організмів</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i></p>	

		- будова організмів та особливості їхньої життєдіяльності – це результат пристосування до умов середовища		
70			Узагальнення та систематизація знань	

БІОЛОГІЯ

7 клас

(70 год – 2 год на тиждень, з них 6 год – резервні)

№	Дата	Очікувані результати навчальної діяльності	Зміст уроку	Біологічний експеримент
ВСТУП (4 ГОД.)				
1		Знаннєвий компонент оперує термінами: - тварини, автотрофний організм, гетеротрофний організм пояснює: - відмінності тварин від рослин та грибів Діяльнісний компонент порівнює: - клітини тварин, рослин, грибів Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо значення знань про тварин у природі та житті людини.	Основні відмінності тварин від рослин та грибів.	
2		Знаннєвий компонент називає:	Тварини та їх прояви життєдіяльності.	

		<ul style="list-style-type: none"> - середовища існування тварин; - прояви життєдіяльності тварин; <p>Діяльнісний компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - типи живлення: автотрофний та гетеротрофний. 	(НЗЛ. Підприємливість і фінансова грамотність)	
3 4		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознаки тваринної клітини; - тканини тварин, органи, системи органів та їхні функції; <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - клітини, <i>тканини</i>, органи, системи органів тварин; <p>описує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будову тіла тварин, використовуючи <i>опудала</i>, муляжі, <i>вологі препарати</i>, колекції. 	Будова тварин: клітини, <i>тканини</i> , органи та системи органів.	Демонстрування: <i>опудал</i> , <i>вологих препаратів</i> , колекцій зображень (у тому числі електронних) тварин.
ТЕМА 1. РІЗНОМАНТНІСТЬ ТВАРИН (32 ГОД.)				
5		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вид, безхребетні, хордові 	Тварини, їхня класифікація та значення. (НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).	
6		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рідкісні види тварин України та свого краю; <p>наводить приклади:</p>	Тварини, їхня різноманітність та поширення. (НЗЛ. Екологічна безпека та	Міні-проект (за вибором) <i>Тварини-рекордсмени.</i> <i>Тварини-будівельники.</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - видів тварин, поширених в Україні та своїй місцевості; <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тварин на зображеннях, у колекціях; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини. 	<p><i>сталий розвиток).</i></p>	
7	<p>Знансвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - середовища існування та способи життя тварин; - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тварин зазначених груп; <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тварин на зображеннях; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пристосування тварин до життя у воді; <p>установлює зв'язок</p> <ul style="list-style-type: none"> - між будовою тварин і способом життя; <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до 	<p>Кишквопорожнинні, їхні особливості й середовище існування.</p>	<p><i>Міні-проект (за вибором)</i> <i>Як утворюються коралові острови?</i></p>

		характерного для них способу життя		
8		<p>Знаннєвий компонент називає: - середовища існування та способи життя тварин; - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; наводить приклади: - тварин зазначених груп; Діяльнісний компонент розпізнає: - тварин на зображеннях; характеризує: - пристосування тварин до життя у воді; установлює зв'язок - між будовою тварин і способом життя; Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини.</p>	Жалкі, їхня різноманітність та значення.	
9		<p>Знаннєвий компонент називає: - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; Діяльнісний компонент установлює зв'язок</p>	Кільчасті черви, особливості їхньої будови.	Лаб. дос-ня зовнішньої будови та характеру рухів кільчастих червів (на прикладі дощового черв'яка або трубочника)

		<ul style="list-style-type: none"> - між будовою тварин і способом життя; вдосконалює уміння - роботи з натуральними об'єктами та лабораторним обладнанням; Ціннісний компонент робить висновок: - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя 		
10		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - середовища існування та способи життя тварин; <p>Діяльнісний компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пристосування тварин до життя у воді; - пристосування тварин до життя у ґрунті; <p>Ціннісний компонент ого здоров'я;</p> <p>робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя 	Кільчасті черви, особливості їхньої життєдіяльності й поширення.	
11		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тварин зазначених груп; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо різноманітності тварин, їх ролі у 	Кільчасті черви, їхня різноманітність та значення.	

		природі та значення в житті людини		
12		<p>Знаннєвий компонент називає: - середовища існування та способи життя тварин; - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; наводить приклади: - тварин зазначених груп; Діяльнісний компонент розпізнає: - тварин на зображеннях, у колекціях; Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини</p>	Членистоногі, їхні особливості й різноманітність.	
13		<p>Знаннєвий компонент називає: - середовища існування та способи життя тварин; - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; Діяльнісний компонент установлює зв'язок - між будовою тварин і способом життя; Ціннісний компонент робить висновок:</p>	Ракоподібні, їхні особливості.	

		- особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя		
14		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тварин зазначених груп; <p>Діяльнісний компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пристосування тварин до життя у воді; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини. 	Ракоподібні, їхня різноманітність та значення.	
15		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - середовища існування та способи життя тварин; - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; <p>Діяльнісний компонент установлює зв'язок</p> <ul style="list-style-type: none"> - між будовою тварин і способом життя; <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя 	Павукоподібні, їхні особливості.	

16		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - тварин зазначених груп; Діяльнісний компонент характеризує: - пристосування тварин до життя на суходолі; Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини.</p>	Павукоподібні, їхня різноманітність та значення.	
17		<p>Знаннєвий компонент називає: - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; Діяльнісний компонент устанавлює зв'язок - між будовою тварин і способом життя; Ціннісний компонент робить висновок: - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя</p>	Комахи, особливості їхньої будови.	
18		<p>Знаннєвий компонент називає: - середовища існування та способи життя тварин; Діяльнісний компонент</p>	Комахи, особливості їхньої життєдіяльності.	Практична робота № 1. Виявлення прикладів пристосувань до способу життя у комах.

		<p>розпізнає: - тварин на зображеннях, у колекціях;</p> <p>характеризує: - пристосування тварин до життя на суходолі;</p> <p>установлює зв'язок - між будовою тварин і способом життя;</p> <p>вдосконалює уміння - роботи з натуральними об'єктами та лабораторним обладнанням;</p> <p>Ціннісний компонент робить висновок: - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя.</p>		
19		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - тварин зазначених груп;</p> <p>Діяльнісний компонент характеризує: - пристосування тварин до життя на суходолі;</p> <p>Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини.</p>	Комахи, їхня різноманітність та значення.	
20		<p>Знаннєвий компонент називає: - середовища існування та способи життя</p>	Молюски, їхні особливості.	Лаб. дослід-ня будови черепашки (мушлі) червононогих та

	<p>тварин; - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; Діяльнісний компонент розпізнає: - тварин на зображеннях, у колекціях (на прикладі зазначених у змісті груп тварин); установлює зв'язок - між будовою тварин і способом життя; вдосконалює уміння - роботи з натуральними об'єктами; Ціннісний компонент робить висновок: - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя.</p>		двостулкових молюсків.
21	<p>Знаннєвий компонент - тварин зазначених груп; Діяльнісний компонент розпізнає: - тварин на зображеннях, у колекціях (на прикладі зазначених у змісті груп тварин); характеризує: - пристосування тварин до життя у воді; - пристосування тварин до життя на суходолі; Ціннісний компонент висловлює судження:</p>	Молюски, їхня різноманітність та значення.	<i>Міні-проект (за вибором)</i> <i>Як утворюються перлини?</i>

		- щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини.		
22		<p>Знаннєвий компонент називає: - середовища існування та способи життя тварин; - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; наводить приклади: - тварин зазначених груп; - видів тварин, що є паразитами людини та переносниками збудників хвороб</p> <p>Діяльнісний компонент характеризує: - пристосування тварин до паразитичного способу життя (на прикладі паразитичних червів та членистоногих); дотримується правил - особистої гігієни для попередження зараження паразитичними безхребетними тваринами</p> <p>Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо значення знань про біологічні особливості паразитичних безхребетних тварин для попередження зараження ними; виявляє: - ціннісне ставлення до тварин та власного</p>	<p>Паразитичні безхребетні тварини.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	

		здоров'я.		
23			Контрольна робота з теми «Різноманітність тварин. Членистоногі. Молюски.»	
24		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - хордові <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; - рідкісні види тварин України та свого краю; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - видів тварин, поширених в Україні та своїй місцевості; <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тварин на зображеннях, у колекціях (на прикладі зазначених у змісті груп тварин); <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя. 	Загальна характеристика хордових.	
25		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - середовища існування та способи життя тварин; 	Риби, їхні особливості.	

		<p>- особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; Діяльнісний компонент установлює зв'язок - між будовою тварин і способом життя; Ціннісний компонент робить висновок: - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя.</p>		
26		<p>Знансвий компонент наводить приклади: - тварин зазначених груп; Діяльнісний компонент характеризує: - пристосування тварин до життя у воді; Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини.</p>	Риби (різноманітність та значення в природі).	
27		<p>Знансвий компонент називає: - середовища існування та способи життя тварин; - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; Діяльнісний компонент</p>	Амфібії, їхні особливості.	

		<p>установлює зв'язок - між будовою тварин і способом життя; Ціннісний компонент робить висновок: - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя</p>		
28		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - тварин зазначених груп; Діяльнісний компонент характеризує: - пристосування тварин до життя у воді; - пристосування тварин до життя на суходолі; Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини.</p>	Амфібії (різноманітність та значення в природі).	
29		<p>Знаннєвий компонент називає: - середовища існування та способи життя тварин; - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; Діяльнісний компонент установлює зв'язок - між будовою тварин і способом життя;</p>	Рептилії , їхні особливості.	

		<p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя. 		
30		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тварин зазначених груп; <p>Діяльнісний компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пристосування тварин до життя у воді; - пристосування тварин до життя на суходолі; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини; <p>виявляє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ціннісне ставлення до тварин та власного здоров'я. 	Рептилії (різноманітність та значення в природі).	
31		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - середовища існування та способи життя тварин; - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; <p>Діяльнісний компонент устанавлює зв'язок</p>	Птахи, їхні особливості.	

		- між будовою тварин і способом життя.		
32		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - тварин зазначених груп; Діяльнісний компонент характеризує: - пристосування тварин до польоту; установлює зв'язок - між будовою тварин і способом життя; вдосконалює уміння - роботи з натуральними об'єктами; Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини; робить висновок: - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя.</p>	Птахи, їхні розмноження, різноманітність та значення.	Практична робота № 2. Виявлення прикладів пристосувань до способу життя у різних птахів.
33		<p>Знаннєвий компонент називає: - середовища існування та способи життя тварин; - особливості внутрішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; Діяльнісний компонент розпізнає: - тварин на зображеннях, у колекціях (на</p>	Ссавці. Загальна характеристика типу. Особливості внутрішньої будови.	Міні-проект (за вибором) <i>Зуби ссавців</i>

		<p>прикладі зазначених у змісті груп тварин);</p> <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя. 		
34		<p>Знансвий компонент наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тварин зазначених груп; <p>Діяльнісний компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пристосування тварин до життя у воді; - пристосування тварин до життя на суходолі; - пристосування тварин до життя у ґрунті; - пристосування тварин до польоту; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо різноманітності тварин, їх ролі у природі та значення в житті людини. 	<p>Ссавці. Різноманітність. Значення у природі.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i></p>	
35		<p>Знансвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості зовнішньої будови, які відрізняють тварин зазначених груп серед інших організмів; <p>Діяльнісний компонент устанавлює зв'язок</p> <ul style="list-style-type: none"> - між будовою тварин і способом життя; <p>вдосконалює уміння</p>	<p>Виявлення особливостей зовнішньої будови хребетних тварин у зв'язку з їх пристосуванням до різних умов існування.</p>	Практична робота № 3.

		<ul style="list-style-type: none"> - роботи з натуральними об'єктами; Ціннісний компонент робить висновок: - особливості будови організму тварин є результатом пристосування до характерного для них способу життя. 		
36			Узагальнення знань з тем «Вступ. Різноманітність тварин»	
ТЕМА 2. ПРОЦЕСИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТВАРИН (15 ГОД.)				
37		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - живлення <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси життєдіяльності тварин: живлення; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення живлення для організму; <p>Діяльнісний компонент порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - прояви життєдіяльності у різних груп тварин (живлення) 	Живлення тварин.	
38		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - органи травлення; <p>Діяльнісний компонент розрізняє (на зображеннях):</p> <ul style="list-style-type: none"> - системи органів тварин; <p>характеризує:</p>	Травлення тварин. Різноманітність травних систем.	

	<p>- різноманітність травних систем тварин; порівнює: - системи органів в різних груп тварин; - прояви життєдіяльності у різних груп тварин (травлення); Ціннісний компонент робить висновок: - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій; обґрунтовує: взаємозв'язок між будовою органів та їхніми функціями</p>		
39	<p>Знансвий компонент оперує термінами: - дихання називає: - процеси життєдіяльності тварин: дихання й газообмін; - органи дихання (газообміну); пояснює: - значення дихання, газообміну для організму Діяльнісний компонент порівнює: - органи в різних груп тварин; - прояви життєдіяльності у різних груп тварин (дихання); дотримується правил:</p>	<p>Дихання та газообмін у тварин. Органи дихання (газообміну), їх різноманітність та функції. Значення процесів дихання для вивільнення енергії в клітині.</p>	<p>Лабораторне дослідження способів дихання тварин (на прикладі хребетних)</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - роботи з лабораторним обладнанням; вдосконалює уміння: - порівнювати, робити висновки Ціннісний компонент робить висновок: - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій; обґрунтовує: взаємозв'язок між будовою органів та їхніми функціями 		
40	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - транспорт речовин <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси життєдіяльності тварин: транспорт речовин; - органи кровообігу; - основні функції крові та типи кровоносних систем; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення транспорту речовин для організму <p>Діяльнісний компонент розрізняє (на зображеннях):</p> <ul style="list-style-type: none"> - типи кровоносної системи; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - транспорт речовин у тварин різних груп; <p>порівнює:</p>	<p>Транспорт речовин у тварин. Незамкнена та замкнена кровоносні системи. Кров, її основні функції.</p>	<p>Практична робота № 4. Порівняння будови кровоносної системи хребетних тварин.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - системи органів в різних груп тварин; дотримується правил: - роботи з лабораторним обладнанням; вдосконалює уміння: - порівнювати, робити висновки Ціннісний компонент робить висновок: - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій; обґрунтовує: взаємозв'язок між будовою органів та їхніми функціями 		
41		<p>Знансвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виділення <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси життєдіяльності тварин: виділення; - органи виділення; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення виділення для організму <p>Діяльнісний компонент розрізняє (на зображеннях):</p> <ul style="list-style-type: none"> - системи органів тварин; <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - органи в різних груп тварин; - прояви життєдіяльності у різних груп тварин (виділення); 	<p>Виділення, його значення для організму. Органи виділення тварин.</p>	

		<p>Ціннісний компонент робить висновок: - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій; обґрунтовує: взаємозв'язок між будовою органів та їхніми функціями</p>		
42		<p>Знаннєвий компонент називає: - види скелета; Діяльнісний компонент порівнює: - будови скелетів різних груп тварин; дотримується правил: - роботи з лабораторним обладнанням; вдосконалює уміння: - порівнювати, робити висновки Ціннісний компонент робить висновок: - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій</p>	Опора тварин. Види скелета.	Практична робота № 5. Порівняння будови скелетів хребетних тварин.
43		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - рух називає: - процеси життєдіяльності тварин: рух; - типи симетрії тіла;</p>	Рух тварин. Два типи симетрії як відображення способу життя. Способи пересування тварин. Значення опорно-рухової системи.	

	<p>Діяльнісний компонент розрізняє (на зображеннях):</p> <ul style="list-style-type: none"> - типи симетрії тіла тварин; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - радіальну та двобічну симетрії тіла; - способи пересування тварин; <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій 		
44	<p>Знаннєвий компонент пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення покривів тіла для організму <p>Діяльнісний компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - різноманітність покривів тіла тварин; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роботи з лабораторним обладнанням; <p>вдосконалює уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - порівнювати, робити висновки <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій 	Покриви тіла тварин, їх різноманітність та функції.	Лабораторне дослідження особливостей покривів тіла тварин.
45	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подразливість 	Подразливість тварин	

	<p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси життєдіяльності тварин подразливість; - органи чуття; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення органів чуття для організму <p>Діяльнісний компонент</p> <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>особливості органів чуття в різних груп тварин;</i> <p>Ціннісний компонент</p> <p>робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій 		
46	<p>Знаннєвий компонент</p> <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення нервової системи для організму <p>Діяльнісний компонент</p> <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>особливості нервової системи в різних груп тварин;</i> <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роботи з лабораторним обладнанням; <p>вдосконалює уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - порівнювати, робити висновки <p>Ціннісний компонент</p> <p>робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ускладнення будови організму тварин 	<p>Регуляція функцій тварин. Нервова система, її значення і розвиток у різних тварин.</p>	<p>Практична робота № 6. Порівняння будови головного мозку хребетних тварин (на муляжах/моделях).</p>

		пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій		
47		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розмноження <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси життєдіяльності тварин розмноження; - форми розмноження; - статеві клітини; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення розмноження <p>Діяльнісний компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - форми розмноження, запліднення тварин; <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій 	Розмноження та його значення. Форми розмноження тварин. Статеві клітини та запліднення.	
48		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розвиток <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси життєдіяльності тварин: розвиток; - типи розвитку; <p>Діяльнісний компонент</p>	Індивідуальний розвиток тварин (з перетворенням та без перетворення).	

		<p>розрізняє (на зображеннях):</p> <ul style="list-style-type: none"> - типи розвитку тварин; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - прямий та непрямий розвиток; <p>Ціннісний компонент</p> <p>робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій 		
49		<p>Знаннєвий компонент</p> <p>оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ріст <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси життєдіяльності тварин: ріст; <p>Діяльнісний компонент</p> <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роботи з натуральними об'єктами та лабораторним обладнанням; <p>вдосконалює уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - порівнювати, робити висновки <p>Ціннісний компонент</p> <p>робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ускладнення будови організму тварин пов'язане з удосконаленням і розширенням функцій 	Тривалість життя, ріст тварин.	Лабораторне дослідження визначення віку тварин (на прикладі двостулкових молюсків і кісткових риб).
50			Узагальнення знань з теми «Процеси життєдіяльності тварин».	Міні-проект (на вибір учня) Як бачать тварини? Як тварини визначають

				напрямок руху? Турбота про потомство. Майстерність маскування.
51			Самостійна робота з теми «Процеси життєдіяльності тварин».	
ТЕМА 3. ПОВЕДІНКА ТВАРИН (11 ГОД.)				
52		Знаннєвий компонент оперує термінами: - поведінка тварин називає: - методи вивчення поведінки тварин; Діяльнісний компонент спостерігає та описує: - поведінку тварин; планує хід дослідження, прогнозує очікувані результати та фіксує їх	Поведінка тварин, методи її вивчення. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i>	Лабораторне дослідження. Спостереження за поведінкою тварин (вид визначається вчителем)
53		Знаннєвий компонент називає: - форми поведінки тварин; - угруповання тварин; Діяльнісний компонент розпізнає (за описом та відеоматеріалами): - форми поведінки тварин; - типи угруповань тварин; характеризує: - форми поведінки	Поведінкові реакції тварин. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i>	Практична робота № 7. Визначення форм поведінки (або типів угруповань) тварин (за відеоматеріалами або описом)

54	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - інстинкт</p> <p>Діяльнісний компонент характеризує: - біологічне значення вродженої поведінки</p>	Вроджена поведінка тварин.	
55	<p>Діяльнісний компонент характеризує: - біологічне значення набутої поведінки;</p>	Набута поведінка тварин.	
56	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - навчіння</p>	Елементарна розумова діяльність тварин.	
57	<p>Знаннєвий компонент пояснює: - зміни поведінки тварин з віком</p>	Індивідуальна поведінка тварин.	
58	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - міграція</p> <p>наводить приклади: - міграцій тварин</p>	Репродуктивна поведінка тварин. Міграції тварин.	
59	<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - використання тваринами знарядь праці</p>	Соціальна поведінка тварин.	<p>Міні-проект (на вибір учня) Угрупування тварин? Чому мігрують тварини? Як спілкуються тварини? Як вчаться пташенята? Як тварини користуються знаряддям праці?</p>
60	Знаннєвий компонент	Територіальна поведінка	

		<p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - способів орієнтування тварин; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміни поведінки тварин з віком; - циклічні зміни поведінки 	тварин. Хомінг.	
61		<p>Ціннісний компонент робить висновок про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пристосувальне значення поведінки в житті тварин; <p>виявляє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ціннісне ставлення до тварин 	<p>Еволюція поведінки тварин, її пристосувальне значення.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i></p>	
62			<p>Контрольна робота з тем «Процеси життєдіяльності тварин. Поведінка тварин».</p>	
ТЕМА 4. ОРГАНІЗМИ І СЕРЕДОВИЩЕ ІСНУВАННЯ (6 ГОД.)				
63		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - екосистема <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чинники середовища існування; 	<p>Організми і середовище існування. Поняття про популяцію, екосистему та чинники середовища.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i></p>	<p>Міні-проект (на вибір учня)</p> <p>Як тварини пристосовані до життя в різних умовах. Заповідні території України</p>
64		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пристосування тварин до впливу різних чинників середовища (температури, освітленості, вологи); <p>Діяльнісний компонент визначає:</p>	<p>Організми та чинники неживої природи. Взаємозв'язок компонентів екосистеми.</p>	

		- роль організмів як компонентів екосистеми		
65		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рослиноїдні тварини, хижі тварини, паразити, <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - форм співіснування організмів в угрупованнях; <p>Діяльнісний компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - взаємодію організмів між собою та середовищем життя 	Організми та чинники живої природи. Співіснування організмів в угрупованнях.	
66		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ланцюги живлення <p>Діяльнісний компонент описує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - передачу енергії в екосистемі; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо взаємозв'язку між організмами в екосистемі. 	Організми й екосистеми. Ланцюги живлення і потік енергії.	
67		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - впливу людини на екосистеми <p>Ціннісний компонент усвідомлює значення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - етичного ставлення до природи та її 	<p>Вплив людини та її діяльності на організми. Екологічна етика.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток.</i></p>	

		охорони; виявляє: - ціннісне ставлення до живої природи	<i>Громадянська відповідальність).</i>	
68		Знаннєвий компонент оперує термінами: - охорона природи, Червона книга України називає: - заповідники й заповідні території України; Ціннісний компонент виявляє: - ціннісне ставлення до живої природи; оцінює: - стан заповідних територій України та свого краю	Охорона природи. Природоохоронні території. Червона книга України. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток.</i> <i>Громадянська відповідальність).</i>	
УЗАГАЛЬНЕННЯ (2 ГОД.)				
69		Знаннєвий компонент називає: - ознаки основних груп організмів (рослин, тварин, грибів, бактерій); - представників основних груп організмів на малюнках, фотографіях та за описом Діяльнісний компонент порівнює: - будову і процеси життєдіяльності основних груп організмів (рослин, тварин, грибів, бактерій) Ціннісний компонент робить висновок:	Подібність у будові та проявах життєдіяльності рослин, бактерій, грибів, тварин – свідчення єдності живої природи <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i>	

		- про єдність живої природи		
70			Екскурсії Різноманітність тварин свого краю. Пристосованість рослин і тварин до сумісного життя в природному угрупованні (НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).	

БІОЛОГІЯ
8 КЛАС (70 год. – 2 год. на тиждень)

№	Дата	Очікувані результати навчальної діяльності	Зміст уроку	Біологічний експеримент
ВСТУП (2 ГОД.)				
1		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - біосоціальна природа людини</p> <p>пояснює: - місце людини в системі органічного світу; - особливості біологічної природи людини та її соціальної сутності;</p> <p>Діяльнісний компонент виявляє ознаки: - біологічної та соціальної сутності людини в людських спільнотах</p> <p>Ціннісний компонент висловлює судження: - про організм людини як біологічну систему;</p> <p>виявляє ставлення: - щодо значення знань про людину для збереження її здоров'я</p>	<p>Біосоціальна природа людини. Значення знань про людину для збереження її здоров'я.</p> <p><i>(НЗЛ. Громадянська відповідальність. Здоров'я і безпека).</i></p>	
2		<p>Знаннєвий компонент називає: - науки, які вивчають людину;</p> <p>характеризує: - методи дослідження організму людини</p>	<p><i>Науки, що вивчають людину. Методи дослідження організму людини.</i></p>	

ТЕМА 1. ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ ЯК БІОЛОГІЧНА СИСТЕМА (7 год)

3		<p>Знаннєвий компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - клітинну будову організму людини; <p>Ціннісний компонент обґрунтовує судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про організм людини як цілісну та відкриту біологічну систему 	<p>Організм людини як біологічна система. Різноманітність клітин організму людини.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
4		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тканина <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тканини <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тканини організму людини; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - різновидів тканин; <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - типи тканин організму людини (на малюнках, фотографіях, мікропрепаратах); <p>установлює взаємозв'язок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - між будовою тканин і виконуваними функціями; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роботи з мікроскопом та лабораторним обладнанням 	<p>Тканини.</p>	<p>Демонстрування мікропрепаратів тканин людини.</p> <p>Лабораторне дослідження: ознайомлення 3 препаратами тканин людини</p>
5		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p>	<p>Органи. Фізіологічні системи.</p>	<p>Демонстрування муляжів органів.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - орган, система органів називає: - органи та фізіологічні системи організму людини; наводить приклади: - органів, фізіологічних систем; Діяльнісний компонент розпізнає: - органи та системи органів людини; порівнює та зіставляє - органи й системи органів в організмі людини й інших організмах 		
6	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: механізми регуляції (нервова), нейрон, рефлекс, рефлекторна дуга називає: - частини рефлекторної дуги; характеризує: - будову нейрона; - шлях нервового імпульсу по рефлекторній дузі</p>	<p>Поняття про механізми регуляції. Нервова регуляція. Нейрон. Рефлекс. Рефлекторна дуга. <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
7	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - механізми регуляції (гуморальна) пояснює: - відмінності між нервовою й гуморальною регуляцією фізіологічних функцій організму Ціннісний компонент</p>	<p>Гуморальна регуляція. Поняття про гормони. <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	

		робить висновок: - нервово-гуморальна регуляція — основа цілісності організму		
8		Знаннєвий компонент оперує термінами: - механізми регуляції (імунна)	Імунна регуляція. <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека)</i>	
9			Узагальнення та систематизація знань з тем «Вступ. Організм людини як біологічна система»	
ТЕМА 2. ОПОРА ТА РУХ (6 ГОД.)				
10		Знаннєвий компонент оперує термінами: - кістка, хрящ, м'яз називає: - частини опорно-рухової системи; - види кісток; характеризує: - функції опорно-рухової системи; - тканини: кісткову, хрящову, посмуговану м'язову; - ріст та вікові зміни складу кісток. Діяльнісний компонент розпізнає (на малюнках, муляжах, фотографіях, власному організмі): - види кісток, дотримується правил: - роботи з мікроскопом та лабораторним обладнанням	Значення опорно-рухової системи, її будова та функції. Кістки, хрящі.	Лабораторне дослідження мікроскопічної будови кісткової, хрящової та м'язової тканин

11		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - скелет, з'єднання кісток називає: - відділи скелета; - типи з'єднання кісток; - особливості скелета людини, зумовлені прямоходінням; Діяльнісний компонент розпізнає (на малюнках, муляжах, фотографіях, власному організмі): - частини скелета, типи з'єднання кісток порівнює: - скелет людини і ссавців.</p>	<p>Огляд будови скелета. З'єднання кісток.</p>	
12		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - м'яз називає: - основні групи скелетних м'язів. Діяльнісний компонент розпізнає (на малюнках, муляжах, фотографіях, власному організмі): - групи скелетних м'язів.</p>	<p>Основні групи скелетних м'язів. Будова скелетних м'язів, їх функції.</p>	
13		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - статичної та динамічної роботи</p>	<p>Робота м'язів. Втома м'язів.</p>	<p>Лабораторне дослідження розвитку втоми при статичному і динамічному навантаженні; впливу ритму і навантаження на</p>

				розвиток втоми.
14		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - постава, гіподинамія <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення фізичних вправ для правильного формування скелету та м'язів; - вплив способу життя на утворення і розвиток скелета. <p>Діяльнісний компонент застосовує знання для:</p> <ul style="list-style-type: none"> - попередження травм і захворювань опорно-рухової системи; - надання першої допомоги при ушкодженнях опорно-рухової системи. <p>Ціннісний компонент висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль рухової активності для збереження здоров'я; - вплив фізичних вправ на розвиток скелетних м'язів <p>оцінює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - важливість надання першої допомоги при ушкодженнях опорно-рухової системи 	<p>Надання першої допомоги при ушкодженнях опорно-рухової системи.</p> <p>Профілактика порушень опорно-рухової системи.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
15			Узагальнення та систематизація знань з теми «Опора та рух»	<p>Проект:</p> <p>Гіподинамія-ворог сучасної людини.</p> <p>Рухова активність – основа фізичного</p>

				здоров'я.
ТЕМА 3. ОБМІН РЕЧОВИН ТА ПЕРЕТВОРЕННЯ ЕНЕРГІЇ В ОРГАНІЗМІ ЛЮДИНИ (4 ГОД.)				
16		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - обмін речовин характеризує: - обмін речовин та перетворення енергії в організмі людини; Ціннісний компонент оцінює: - значення метаболізму для нормального функціонування організму; робить висновок: - про необхідність дотримання співвідношення ваги і зросту</p>	<p>Обмін речовин та перетворення енергії в організмі людини – основна властивість живого.</p>	<p>Дослідницький практикум: Самоспостереження за співвідношенням ваги і росту тіла.</p>
17		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - обмін речовин, вітаміни називає: - компоненти їжі наводить приклади: - вітамінів (водорозчинних і жиророзчинних) характеризує: - склад харчових продуктів; Діяльнісний компонент застосовує знання для: - обґрунтування способів збереження вітамінів у продуктах харчування</p>	<p>Харчування та обмін речовин. Їжа та її компоненти. Склад харчових продуктів. Значення компонентів харчових продуктів.</p> <p><i>(НЗЛ. Сталий розвиток і екологічна грамотність).</i></p>	

18		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - енергетичні потреби</p> <p>характеризує: - харчові й енергетичні потреби людини</p> <p>пояснює: - функціональне значення для організму білків, жирів, вуглеводів, вітамінів, води та мінеральних речовин</p> <p>Діяльнісний компонент застосовує знання для: - аналізу харчового раціону; - складання харчового раціону відповідно до енергетичних витрат організму</p>	<p>Харчові та енергетичні потреби людини.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
19		<p>Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо значення збалансованого харчування для нормального розвитку і збереження здоров'я;</p> <p>обґрунтовує судження: - про значення білків, жирів і вуглеводів рослинного і тваринного походження в раціоні підлітка</p>	<p>Захист проекту: Збалансоване харчування.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
ТЕМА 4. ТРАВЛЕННЯ (6 ГОД.)				
20		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - травлення, травна система, травний тракт, травні залози</p> <p>називає:</p>	<p>Значення травлення. Система органів травлення.</p>	<p>Демонстрування муляжів органів травлення.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - органи травної системи; - травні залози; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - функції органів травлення; <p>Діяльнісний компонент розпізнає (на малюнках, фотографіях, муляжах):</p> <ul style="list-style-type: none"> - органи травлення; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо значення знань про функції та будову травної системи для збереження здоров'я 		
21	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ферменти <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будову та функції зубів; - процеси ковтання; - регуляцію травлення; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ферментів; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення зубів у травленні; <p>Діяльнісний компонент розпізнає (на малюнках, фотографіях, муляжах):</p> <ul style="list-style-type: none"> - елементи зовнішньої будови зубів; <p>спостерігає та описує:</p>	Процеси травлення в ротовій порожнині та їх регуляція.	<p>Демонстрування моделей зубів;</p> <p>Лабораторне дослідження зовнішньої будови зубів (за муляжами, моделями).</p> <p>Дослідницький практикум:</p> <p>Дія ферментів слини на крохмаль.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - дію ферментів слини на крохмаль; застосовує знання для: - профілактики захворювань зубів 		
22		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ферменти <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси травлення; - регуляцію травлення; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ферментів; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль травних ферментів 	Процеси травлення у шлунку та їх регуляція.	
23		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - травні залози, ферменти, всмоктування <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - травні залози; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси всмоктування; - регуляцію травлення; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ферментів; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль травних ферментів; - роль печінки та підшлункової залози в травленні; - значення мікрофлори кишечника 	Процеси травлення і всмоктування поживних речовин у кишечнику та їх регуляція.	
24		Знаннєвий компонент	Харчові розлади та їх	

		<p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - хвороби органів травлення; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - негативний вплив на травлення алкогольних напоїв та тютюнокуріння; - причини виникнення захворювань травної системи <p>Діяльнісний компонент застосовує знання для:</p> <ul style="list-style-type: none"> - профілактики захворювань органів травлення, харчових отруєнь <p>Ціннісний компонент усвідомлює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення профілактики захворювань травної системи 	<p>запобігання.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
25			<p>Контрольна робота №1 з тем «Обмін речовин та перетворення енергії в організмі людинию. Травлення»</p>	
ТЕМА 5. ДИХАННЯ (4 ГОД.)				
26		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дихання, повітроносні шляхи, легені <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - етапи дихання; - органи дихання; <p>характеризує:</p>	<p>Значення дихання. Система органів дихання.</p>	<p>Демонстрування муляжів легень, моделі гортані</p>

		<p>- процес утворення голосу та звуків мови; пояснює: - значення дихання; Діяльнісний компонент розпізнає (на малюнках, фотографіях, муляжах): - органи дихання; встановлює взаємозв'язок: будови та функцій органів дихання</p>		
27		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - газообмін, життєва ємність легень характеризує: - процеси газообміну в легенях і тканинах; - життєву ємність легень; Діяльнісний компонент порівнює: - газообмін у легенях і тканинах</p>	<p>Газообмін у легенях і тканинах. <i>(НЗЛ. Сталий розвиток і екологічна грамотність).</i></p>	<p>Демонстрування дослід з виявлення вуглекислого газу в повітрі, що видихається</p>
28		<p>Знаннєвий компонент характеризує: - процеси вдиху та видиху; - нейрогуморальну регуляцію дихальних рухів; Діяльнісний компонент порівнює: - різницю складу повітря, що вдихається й видихається</p>	<p>Дихальні рухи. Нейрогуморальна регуляція дихальних рухів.</p>	<p>Демонстрування моделі, що пояснює вдих і видих</p>
29		<p>Знаннєвий компонент називає:</p>	<p>Профілактика захворювань дихальної системи.</p>	

	<p>- хвороби органів дихання; пояснює: - вплив навколишнього середовища на дихальну систему Діяльнісний компонент застосовує знання для: - профілактики захворювань органів дихання Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо значення знань про функції та будову дихальної системи для збереження здоров'я; усвідомлює: негативний вплив куріння на органи дихання</p>	(НЗЛ. Здоров'я і безпека).	
ТЕМА 6. ТРАНСПОРТ РЕЧОВИН (7 ГОД.)			
30	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - внутрішнє середовище організму (кров, лімфа, тканинна рідина), еритроцити, лейкоцити, тромбоцити називає: - склад внутрішнього середовища; - склад і функції крові, лімфи; характеризує: - плазму крові; - лімфообіг; пояснює:</p>	Внутрішнє середовище організму. Поняття про гомеостаз. Кров, її склад та функції. Лімфа.	Лабораторна робота №1 Мікроскопічна будова крові.

	<ul style="list-style-type: none"> - взаємозв'язок будови та функцій еритроцитів, лейкоцитів і тромбоцитів; - значення лімфи, тканинної рідини; - роль внутрішнього середовища в життєдіяльності організму людини; <p>Діяльнісний компонент розпізнає (на малюнках, фотографіях):</p> <ul style="list-style-type: none"> - клітини крові; <p>спостерігає та описує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мікроскопічну будову крові людини; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роботи з мікроскопом та лабораторним обладнанням; - виконання малюнків біологічних об'єктів <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про значення сталості внутрішнього середовища організму людини (гомеостаз) 		
31	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зсідання крові, групи крові <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зсідання крові як захисну реакцію організму; - групи крові системи АВО, резус-фактор 	<p>Зсідання крові. Групи крові та переливання крові.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
32	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - імунітет <p>називає:</p>	<p>Імунна система. Імунітет. Специфічний і неспецифічний імунітет. Імунізація.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - види імунітету; - органи, що беруть участь у забезпеченні імунітету; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - імунні реакції організму; <p>Діяльнісний компонент порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вроджений (неспецифічний) і набутий (специфічний) імунітет; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про важливість імунізації населення; <p>оцінює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - епідеміологічний стан захворювання на СНІД в Україні 	<p>Алергія. СНІД. (НЗЛ. Здоров'я і безпека. Сталий розвиток і екологічна грамотність. Громадянська відповідальність).</p>	
33	<p>Знансвий компонент оперує термінами: кровообіг</p> <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості будови та властивості серцевого м'яза; - будову та роботу серця; - серцевий цикл; - автоматію роботи серця; - велике й мале кола кровообігу; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - взаємозв'язок будови та функцій серця; <p>Діяльнісний компонент розпізнає (на малюнках, фотографіях):</p>	<p>Система кровообігу. Серце: будова та функції. Робота серця.</p>	<p>Демонстрування муляж серця. Лабораторне дослідження вимірювання частоти серцевих скорочень. Дослідницький практикум: Самостереження за частотою серцевих скорочень упродовж доби, тижня.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - органи кровообігу; - елементи будови серця; уміє: <ul style="list-style-type: none"> - вимірювати пульс 		
34		Знаннєвий компонент оперує термінами: <ul style="list-style-type: none"> - артеріальний тиск називає: <ul style="list-style-type: none"> - кровоносні судини; характеризує: <ul style="list-style-type: none"> - будову кровоносних судин; - рух крові по судинах; - артеріальний тиск крові; пояснює: <ul style="list-style-type: none"> - взаємозв'язок будови та функцій кровоносних судин; Діяльнісний компонент порівнює: <ul style="list-style-type: none"> - будову артерій, вен і капілярів 	Будова та функції кровоносних судин. Рух крові.	Демонстрування муляжів кровоносних судин; вимірювання артеріального тиску.
35		Знаннєвий компонент називає: <ul style="list-style-type: none"> - фактори, які впливають на роботу серцево-судинної системи; пояснює: <ul style="list-style-type: none"> - правила надання першої допомоги при кровотечах Діяльнісний компонент розрізняє: <ul style="list-style-type: none"> - види кровотеч; 	Серцево – судинні хвороби та їх профілактика. Кровотечі. <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i>	

		<p>застосовує знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - для профілактики серцево-судинних хвороб; - надання першої допомоги при кровотечах; <p>Ціннісний компонент</p> <p>висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо значення знань про функції та будову кровоносної системи для збереження здоров'я. 		
36			Узагальнення та систематизація знань з тем «Дихання. Транспорт речовин»	
ТЕМА 7. ВИДІЛЕННЯ. ТЕРМОРЕГУЛЯЦІЯ (5 год)				
37		<p>Знаннєвий компонент</p> <p>оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виділення, нирки, нефрон, сечоутворення <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - органи виділення; - органи та функції сечовидільної системи; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будову та функції нирок; - процес утворення сечі; - регуляцію сечовиділення; - роль нирок у здійсненні водно-сольового обміну; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - біологічне значення виділення продуктів обміну речовин; 	<p>Виділення — важливий етап обміну речовин.</p> <p>Будова та функції сечовидільної системи.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	<p>Демонстрування</p> <p>моделей будови нирки.</p>

		<p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - складові нефрону; - органи сечовидільної системи, <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про важливість виведення кінцевих продуктів обміну речовин з організму людини 		
38		<p>Знаннєвий компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чинники, що впливають на функції нирок; - негативний вплив алкогольних напоїв на функції нирок; <p>Діяльнісний компонент застосовує знання для:</p> <ul style="list-style-type: none"> - профілактики захворювань сечовидільної системи. 	<p>Захворювання нирок та їх профілактика.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
39		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шкіра, терморегуляція <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль шкіри у виділенні продуктів життєдіяльності; - роль шкіри в регуляції температури тіла; <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - складові шкіри; <p>встановлює взаємозв'язок:</p>	<p>Значення і будова шкіри. Терморегуляція.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	<p>Демонстрування моделей будови шкіри.</p>

		між будовою і функціями шкіри Ціннісний компонент оцінює: - значення шкіри у пристосуванні організму до умов навколишнього середовища		
40		Знаннєвий компонент пояснює: - причини теплового й сонячного удару Діяльнісний компонент застосовує знання для: - профілактики захворювань шкіри; - запобігання теплового й сонячного удару; - надання першої допомоги в разі теплового й сонячного удару	Перша допомога при термічних пошкодженнях шкіри (опіки, обмороження), тепловому та сонячному ударі. Захворювання шкіри та їх профілактика. (НЗЛ. Здоров'я і безпека).	
41		Ціннісний компонент обґрунтовує судження: - про значення дотримання правил догляду за власною шкірою для збереження здоров'я	(НЗЛ. Здоров'я і безпека).	Проект Визначення типу шкіри на різних ділянках обличчя та складання правил догляду за власною шкірою.
ТЕМА 8. ЗВ'ЯЗОК ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ ІЗ ЗОВНІШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ. НЕРВОВА СИСТЕМА (5 ГОД.)				
42		Знаннєвий компонент оперує термінами: - нервова система, центральна нервова система, периферична нервова система називає: - компоненти центральної й периферичної нервової системи; характеризує: - нервову регуляцію рухової активності	Будова нервової системи. Центральна і периферична нервова система.	

		людини; Ціннісний компонент висловлює судження: щодо значення нервової системи для: - забезпечення взаємозв'язку між органами й фізіологічними системами; - узгодження функцій організму зі змінами довкілля		
43		Знаннєвий компонент називає: - функції спинного мозку та його відділів; характеризує: - будову спинного мозку; Діяльнісний компонент розпізнає (на малюнках, муляжах, моделях): - елементи будови спинного мозку	Спинний мозок.	Лабораторне дослідження Вивчення будови спинного мозку людини (за муляжами, моделями, пластичними препаратами).
44		Знаннєвий компонент називає: - функції головного мозку та його відділів; характеризує: - будову головного мозку; - роль кори головного мозку в регуляції довільних рухів людини; Діяльнісний компонент розпізнає: - відділи головного мозку	Головний мозок.	Лабораторне дослідження Вивчення будови головного мозку людини (за муляжами, моделями, пластичними препаратами).
45		Знаннєвий компонент оперує термінами:	Поняття про соматичну нервову систему.	

		<ul style="list-style-type: none"> - автономна (вегетативна) нервова система, соматична нервова система називає: <ul style="list-style-type: none"> - функції соматичної нервової системи, вегетативної нервової системи (симпатичної та парасимпатичної); характеризує: <ul style="list-style-type: none"> - роль вегетативної нервової системи в роботі внутрішніх органів людини 	Вегетативна нервова система.	
46		Знаннєвий компонент називає: <ul style="list-style-type: none"> - фактори, які порушують роботу нервової системи; наводить приклади: <ul style="list-style-type: none"> - захворювань нервової системи Діяльнісний компонент застосовує знання для: <ul style="list-style-type: none"> - профілактики нервових захворювань; - дотримання режиму праці й відпочинку 	Профілактика захворювань нервової системи. <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i>	
ТЕМА 9. ЗВ'ЯЗОК ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ ІЗ ЗОВНІШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ. СЕНСОРНІ СИСТЕМИ (7 ГОД.)				
47		Знаннєвий компонент оперує термінами: <ul style="list-style-type: none"> - сенсорні системи, органи чуття, рецептори називає: <ul style="list-style-type: none"> - основні сенсорні системи; - складові частини аналізатора Діяльнісний компонент розпізнає:	Загальна характеристика сенсорних систем. Будова аналізаторів.	Демонстрування розбірних моделей ока, вуха.

		<p>- елементи будови ока, вуха</p> <p>Ціннісний компонент оцінює:</p> <p>- значення сенсорних систем для забезпечення процесів життєдіяльності організму та зв'язку організму із зовнішнім середовищем</p>		
48		<p>Знаннєвий компонент характеризує:</p> <p>- особливості будови та функції зорової сенсорних систем;</p> <p>Діяльнісний компонент встановлює взаємозв'язок:</p> <p>між будовою й функціями ока</p> <p>спостерігає:</p> <p>- акомодацію ока.</p>	<p>Зорова сенсорна система. Око.</p>	<p>Лабораторне дослідження Визначення акомодації ока.</p>
49		<p>Знаннєвий компонент пояснює:</p> <p>- процеси сприйняття: світла, кольору</p> <p>Діяльнісний компонент спостерігає:</p> <p>- сліпу пляму на сітківці;</p> <p>застосовує знання для:</p> <p>- дотримання правил профілактики порушення зору та попередження захворювань органів зору</p>	<p>Око. Захист зору. <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	<p>Лабораторне дослідження Виявлення сліпої плями на сітківці ока.</p>
50		<p>Знаннєвий компонент характеризує:</p> <p>- особливості будови та функції слухової</p>	<p>Слухова сенсорна система. Вухо. Захист слуху.</p>	<p>Лабораторне дослідження Вимірювання порога</p>

	сенсорних систем; пояснює: - процеси сприйняття: звуку Діяльнісний компонент встановлює взаємозв'язок: між будовою й функціями вуха спостерігає: - зміни слухової чутливості; застосовує знання для: - дотримання правил профілактики порушення слуху та попередження захворювань органів слуху	<i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека. Сталий розвиток і екологічна грамотність).</i>	слухової чутливості.
51	Знаннєвий компонент характеризує: - сенсорні системи нюху, смаку; пояснює: - процеси сприйняття: запаху, смаку	Сенсорні системи смаку й нюху.	
52	Знаннєвий компонент характеризує: - сенсорні системи рівноваги, руху, дотику, температури, болю; пояснює: - процеси сприйняття: рівноваги тіла Діяльнісний компонент спостерігає: - температурну адаптацію рецепторів шкіри	Сенсорні системи рівноваги, руху, дотику, температури, болю.	Дослідницький практикум Дослідження температурної адаптації рецепторів шкіри.
53		Узагальнення та систематизація знань з теми «Зв'язок організму людини із	

			зовнішнім середовищем. Сенсорні системи.»	
ТЕМА 10. ВИЩА НЕРВОВА ДІЯЛЬНІСТЬ (7 ГОД.)				
54		Знаннєвий компонент характеризує: - особливості вищої нервової діяльності людини; Діяльнісний компонент розрізняє: - типи вищої нервової діяльності.	Поняття про вищу нервову діяльність та її основні типи.	
55		Знаннєвий компонент оперує термінами: - безумовний рефлекс, умовний рефлекс називає: - нервові процеси (збудження, гальмування); наводить приклади: - умовних та безумовних рефлексів людини; характеризує: - інстинктивну та набуту поведінку людини; Діяльнісний компонент порівнює: - умовні й безумовні рефлекси.	Умовні та безумовні рефлекси. Інстинкти.	Лабораторне дослідження Визначення реакції зіниць на світло.
56		Знаннєвий компонент оперує термінами: - мова, пам'ять характеризує: - види навчання, види пам'яті; Діяльнісний компонент порівнює:	Мова. Навчання та пам'ять.	Лабораторне дослідження Дослідження різних видів пам'яті.

		<p>- першу і другу сигнальні системи; Ціннісний компонент висловлює судження: - про значення пам'яті для інтелектуального розвитку людини.</p>		
57		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - мислення пояснює: - значення другої сигнальної системи; - роль кори головного мозку в мисленні; Діяльнісний компонент застосовує знання для: - дотримання правил розумової діяльності</p>	<p>Мислення та свідомість. <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
58		<p>Знаннєвий компонент називає: - види сну; - причини біоритмів; Ціннісний компонент висловлює судження: - про значення біоритмів і сну для повноцінного функціонування організму</p>	<p>Сон. Біоритми. <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
59		<p>Знаннєвий компонент називає: - показники нервових процесів (сила, рухливість, урівноваженість); пояснює: - причини індивідуальних особливостей поведінки людини</p>		<p>Дослідницький практикум Визначення типу вищої нервової діяльності та властивостей темпераменту.</p>

		<p>Діяльнісний компонент розрізняє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - властивості темпераменту; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо ролі самовиховання у формуванні особистості; - щодо впливу соціальних факторів на формування особистості 		
60			Контрольна робота №2 з теми «Вища нервова діяльність».	
ТЕМА 11. ЕНДОКРИННА СИСТЕМА (3 ГОД.)				
61		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ендокринна система, гормони, гомеостаз <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - залози внутрішньої та змішаної секреції; - місце розташування ендокринних залоз в організмі людини; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль ендокринної системи в розвитку стресорних реакцій; - значення ендокринної системи в підтриманні гомеостазу й адаптації організму <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо значення ендокринної системи для 	<p>Ендокринна система. Залози внутрішньої та змішаної секреції.</p>	

		повноцінного функціонування організму людини		
62		<p>Знаннєвий компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вплив гормонів на процеси обміну в організмі; <p>Діяльнісний компонент застосовує знання для:</p> <ul style="list-style-type: none"> - профілактики йододефіциту в організмі та інших захворювань, пов'язаних із порушенням функцій ендокринних залоз 	<p>Профілактика захворювань ендокринної системи.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	<p>Проект.</p> <p>Йододефіцит в організмі людини, його наслідки та профілактика</p>
63		<p>Знаннєвий компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - нейрогуморальну регуляцію фізіологічних функцій організму; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль нервової системи в регуляції функцій ендокринних залоз; <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про взаємодію регуляторних систем організму 	<p>Взаємодія регуляторних систем.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
ТЕМА 12. РОЗМНОЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЛЮДИНИ (6 ГОД.)				
64		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - функції статевих залоз людини 	<p>Будова і функції репродуктивної системи.</p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
65		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гамет (сперматозоїд, яйцеклітина), 	<p>Статеві клітини. Запліднення. Менструальний цикл. Вагітність.</p>	

	<p>запліднення, зигота, вагітність</p> <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процес запліднення; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль ендокринної системи в регуляції гаметогенезу, овуляції, вагітності; <p>Діяльнісний компонент</p> <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будову чоловічої та жіночої статевих клітин 		
66	<p>Знаннєвий компонент</p> <p>оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ембріональний розвиток, плацента <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - періоди онтогенезу людини; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розвиток зародка і плода; - функції плаценти 	Ембріональний період розвитку людини. Плацента, її функції.	
67	<p>Знаннєвий компонент</p> <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - первинні та вторинні статеві ознаки людини; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розвиток дитини після народження; - статеве дозрівання; - вікові періоди індивідуального розвитку людини; - особливості підліткового віку; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль ендокринної системи в регуляції 	Постембріональний розвиток людини.	

		постембріонального розвитку людини		
68		<p>Знаннєвий компонент характеризує: - захворювання, що передаються статевим шляхом; пояснює: - вплив факторів середовища та способу життя батьків на розвиток плода</p> <p>Діяльнісний компонент застосовує знання для: - запобігання хворобам, що передаються статевим шляхом, та попередження ВІЛ-інфікування</p> <p>Ціннісний компонент висловлює судження: - про необхідність збереження репродуктивного здоров'я молоді; - про залежність розвитку дитини в материнському організмі від здоров'я матері, її поведінки;</p> <p>обґрунтовує судження: - про вплив нікотину, тютюнового диму, алкоголю на розвиток плода;</p> <p>оцінює: - значення дотримання особистої гігієни юнаками та дівчатами</p>	Репродуктивне здоров'я. (НЗЛ. Здоров'я і безпека).	
69			Узагальнення знань з тем «Ендокринна система, Розмноження та розвиток	

			людини».	
УЗАГАЛЬНЕННЯ (1 ГОД.)				
70		Знаннєвий компонент називає: - функції, що підтримують цілісність організму; - способи підтримання гомеостазу; характеризує: - інтегруючу функцію кровоносної, нервової та ендокринної систем Діяльнісний компонент пояснює: - як забезпечується цілісність організму людини Ціннісний компонент робить висновок: - про біосоціальну природу людини	Цілісність організму людини. Взаємодія регуляторних систем організму.	

Біологія

9 клас

(70 год – 2 год на тиждень, з них 2 год – резервні)

№	Дата	Очікувані результати навчальної діяльності	Зміст уроку	Біологічний експеримент
ВСТУП (2 ГОД.)				
1		Знаннєвий компонент	Біологія як наука. Предмет	

		<p>називає: - основні галузі біології;</p> <p>пояснює: - зв'язок біології з іншими природничими й гуманітарними науками</p>	<p>біології. <i>Основні галузі біології та її місце серед інших наук.</i></p>	
2		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - описовий метод, експериментальний метод, моделювання</p> <p>називає: - рівні організації життя;</p> <p>наводить приклади: - біологічних систем, що перебувають на різних рівнях організації;</p> <p>пояснює: - значення методів біологічних досліджень у пізнанні живої природи;</p> <p>характеризує: - методи біологічних досліджень (описовий, експериментальний, моделювання)</p> <p>Діяльнісний компонент практикує: - методи біологічних досліджень у пізнанні окремих явищ живої природи (описовий, експериментальний, моделювання, моніторинг, статистичний — представлення даних);</p> <p>аналізує та порівнює:</p>	<p>Рівні організації біологічних систем. Основні методи біологічних досліджень.</p>	

		<p>- біологічні системи, що перебувають на різних рівнях організації;</p> <p>моделює / створює моделі:</p> <p>- простих біологічних систем різних рівнів (наприклад, системи органів людини, угруповання тощо)</p> <p>Ціннісний компонент усвідомлює:</p> <p>відмінність системи від її дискретних елементів та залежність функціонування системи від взаємозв'язків між елементами різних рівнів</p>		
Тема 1. Хімічний склад клітини (8 год)				
3		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <p>- неорганічні речовини, що входять до складу організмів;</p> <p>описує:</p> <p>- властивості та біологічну роль води;</p> <p>Ціннісний компонент висловлює та обґрунтовує судження:</p> <p>- про спільність складу та різницю вмісту хімічних елементів у живій та неживій природі;</p> <p>робить висновок:</p> <p>- про значення моделювання в розумінні</p>	Вода та її основні фізико-хімічні властивості. Інші неорганічні сполуки.	

		хімічної будови живих організмів.		
4		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - полімерназває: - органічні речовини, що входять до складу організмів; <p>описує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - властивості та біологічну роль вуглеводів; - продуктів, що містять вуглеводи; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - необхідність зовнішніх джерел енергії для існування біологічних систем; - роль АТФ у життєдіяльності організмів; <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - приклади органічних речовин за назвами; <p>аналізує та порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - властивості органічних молекул <p>Ціннісний компонент висловлює та обґрунтовує судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо необхідності різних продуктів харчування в раціоні людини; <p>робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про необхідність вживання людиною різноманітних продуктів харчування. 	Органічні молекули. Вуглеводи.	
5		<p>Знаннєвий компонент описує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - властивості та біологічну роль ліпідів; - продуктів, що містять ліпіди. 	Органічні молекули. Ліпіди.	

6		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - білки називає: - типи хімічних зв'язків (ковалентні, йонні, водневі), гідрофобна взаємодія (міжпредметні); описує: - будову, властивості та функції білків, структурні рівні організації білків; - продуктів, що містять білки; пояснює: - роль білків у життєдіяльності організмів; Діяльнісний компонент аналізує та порівнює: - структурні рівні організації білків.</p>	<p>Білки, їхня структурна організація та основні функції.</p>	
7		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - фермент Діяльнісний компонент досліджує / спостерігає: - приклади дії ферментів.</p>	<p>Ферменти, їхня роль у клітині.</p>	<p>Лабораторні дослідження: Властивостей ферментів.</p>
8		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - нуклеїнові кислоти описує: - будову й функції нуклеїнових кислот; наводить приклади; пояснює:</p>	<p>Нуклеїнові кислоти. Роль нуклеїнових кислот як носія спадкової інформації. АТФ.</p>	

		- роль нуклеїнових кислот у спадковості організмів.		
9		Діяльнісний компонент розв'язує: - елементарні вправи з молекулярної біології зі структури білків та нуклеїнових кислот.	Розв'язання елементарних вправ зі структури білків та нуклеїнових кислот	Практична робота № 1.
10			Узагальнення та систематизація знань з теми «Вступ. Хімічний склад клітини»	
Тема 2. Структура клітини (7 год)				
11		Знаннєвий компонент називає: - методи дослідження клітин; Ціннісний компонент застосовує знання: - для доказу єдності органічного світу; висловлює судження: - щодо ролі клітини як елементарної структурної одиниці живих систем; усвідомлює значення: - внеску вчених у розвиток знань про клітину (Т.Шванн, М.Шлейден, К.Гольджі та ін.)	<i>Методи дослідження клітин.</i> Типи мікроскопії.	
12 13		Знаннєвий компонент оперує термінами: клітинна мембрана, цитоплазма,	Структура еукаріотичної клітини: клітинна мембрана, цитоплазма та основні	Лабораторна робота 1. Вивчення структурно-

	<p>ендоплазматичний ретикулум, апарат Гольджі, лізосоми, вакуолі, цитоскелет</p> <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - складові цитоплазми; - основні клітинні органели та їхні функції; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рухів клітин і внутрішньоклітинних рухів; <p>розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - компоненти клітин на схемах та електронних мікрофотографіях; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль мембран у життєдіяльності клітин; - взаємозв'язок клітини із зовнішнім середовищем; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - хімічний склад клітинної мембрани <p>Діяльнісний компонент</p> <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виготовлення мікропрепаратів та розгляду їх за допомогою мікроскопа; - виконання малюнків біологічних об'єктів; <p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - елементи будови клітини на постійних і тимчасових мікропрепаратах; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - взаємозв'язок між будовою та функціями органел. 	<p>клітинні органели.</p>	<p>функціональної різноманітності клітин.</p>
14	<p>Знаннявий компонент</p> <p>називає:</p>	<p>Ядро, його структурна організація та функції.</p>	

		<p>- основні компоненти та функції ядра; Діяльнісний компонент аналізує: - взаємозв'язок між будовою та функціями ядра</p>		
15 16		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - еукаріоти, прокаріоти наводить приклади: - про- та еукаріотичних організмів; Діяльнісний компонент порівнює: - будову клітини прокаріотів й еукаріотів; - будову клітин рослин, тварин, грибів; спостерігає: - елементи будови клітини на постійних і тимчасових мікропрепаратах.</p>	<p>Типи клітин та їхня порівняльна характеристика: прокаріотична та еукаріотична клітина, рослинна та тваринна клітина.</p>	<p>Демонстрування моделей-аплікацій, що ілюструють будову клітини, мікропрепаратів клітин рослин і тварин.</p>
17			Контрольна робота №1 з теми «Структура клітини»	
Тема 3. Принципи функціонування клітини (6 год)				
18		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - метаболізм називає: - процеси обміну речовин та енергії, які відбуваються в цитоплазмі клітини; наводить приклади:</p>	<p>Обмін речовин та енергії. <i>Основні шляхи розщеплення органічних речовин в живих організмах.</i> <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	

		<p>- процесів розщеплення органічних речовин, що відбуваються в клітині</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>робить висновок:</p> <p>- про схожість процесів обміну речовин, що відбуваються в клітинах організмів різних груп організмів.</p>		
19		<p>Знаннєвий компонент</p> <p>оперує термінами:</p> <p>- клітинне дихання, мітохондрії</p> <p>називає:</p> <p>- органели клітини, у яких відбувається дихання;</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>характеризує:</p> <p>- процеси клітинного дихання як джерел енергії для клітин;</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>висловлює судження:</p> <p>- щодо значення процесів клітинного дихання для забезпечення енергетичних потреб організмів.</p>	<p>Клітинне дихання. <i>Біохімічні механізми дихання.</i></p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
20		<p>Знаннєвий компонент</p> <p>оперує термінами:</p> <p>- фотосинтез, пластиди</p> <p>називає:</p> <p>- органели клітини, у яких відбувається фотосинтез;</p> <p>Діяльнісний компонент</p>	<p>Фотосинтез: світлова та темнова фаза.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i></p>	

		<p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси фотосинтезу; <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо значення процесів фотосинтезу; - щодо планетарної ролі фотосинтезу. 		
21		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - хемосинтез <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси обміну речовин та енергії, які відбуваються в цитоплазмі клітини; - органели клітини, у яких відбувається дихання та фотосинтез; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процесів розщеплення органічних речовин, що відбуваються в клітині <p>Діяльнісний компонент порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси фотосинтезу та хемосинтезу <p>Ціннісний компонент висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо значення процесів хемосинтезу. 	<p>Хемосинтез.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i></p>	
22		<p>Діяльнісний компонент аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вплив зовнішніх факторів на протікання клітинних процесів (зокрема, чим зумовлений зелений колір рослин); <p>Ціннісний компонент</p>	<p><i>Базові принципи синтетичних процесів у клітинах та організмах.</i></p> <p><i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	

		<p>застосовує знання про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процеси життєдіяльності клітини для мотивації здорового способу життя; <p>робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про значення методу моделювання у вивченні клітинних процесів 		
23			Тестування з теми «Принципи функціонування клітини»	
Тема 4. Збереження та реалізація спадкової інформації (11 год)				
24		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ген, ядро, хромосоми <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - типи генів; <p>Діяльнісний компонент характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - взаємозв'язок між будовою та функціями хромосом; <p>Ціннісний компонент робить висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - про визначну роль спадкового апарату клітини 	Гени та геноми. <i>Будова генів та основні компоненти геномів про- та еукаріотів.</i>	
25		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - транскрипція 	Транскрипція.	

		Діяльнісний компонент характеризує: - процес транскрипції		
26		Знаннєвий компонент оперує термінами: - трансляція	Основні типи РНК.	
27		Знаннєвий компонент оперує термінами: - генетичний код, рибосоми називає: - етапи реалізації спадкової інформації; Діяльнісний компонент характеризує: - процес біосинтезу білка; - генетичний код та його значення в біосинтезі білків	Генетичний код. Біосинтез білка.	
28		Діяльнісний компонент характеризує: - процес реплікації ДНК	Подвоєння ДНК; <i>репарація пошкоджень ДНК.</i>	
29		Знаннєвий компонент оперує термінами: - транскрипція, трансляція наводить приклади: - застосування принципу комплементарності нуклеотидів Діяльнісний компонент порівнює: - процеси транскрипції та реплікації	Розв'язування елементарних вправ з реплікації, транскрипції та трансляції	Практична робота №2.
30		Знаннєвий компонент	Поділ клітин: клітинний	Лабораторні

		<p>оперує термінами: - мітоз називає: - фази мітозу; Діяльнісний компонент характеризує: - процеси мітозу в еукаріотів; - етапи клітинного циклу</p>	цикл, мітоз.	дослідження: фаз мітозу (на прикладі клітин кореня цибулі).
31		<p>Знаннявий компонент оперує термінами: - мейоз називає: - фази мейозу; Діяльнісний компонент характеризує: - процес мейозу в еукаріотів; порівнює: - процеси мітозу та мейозу</p>	Мейоз. Рекомбінація ДНК.	
32		<p>Знаннявий компонент називає: - періоди онтогенезу в багатоклітинних організмів; Діяльнісний компонент характеризує: - <i>етапи онтогенезу в рослин і тварин</i></p>	Статеві клітини та запліднення. <i>Етапи індивідуального розвитку.</i>	
33			Самостійна робота з теми «Збереження та реалізація спадкової інформації»	
34			Узагальнення та	

			систематизація знань з теми «Збереження та реалізація спадкової інформації»	
Тема 5. Закономірності успадкування ознак (10 год)				
35		Знаннєвий компонент оперує термінами: - алель, генотип, фенотип називає: - методи генетичних досліджень; пояснює: - значення генотипу й умов середовища для формування фенотипу	Класичні методи генетичних досліджень. Генотип та фенотип. Алелі.	
36		Знаннєвий компонент називає: - закони Менделя; пояснює: - поняття: домінантний та рецесивний алелі, гомозигота, гетерозигота	Закони Менделя.	Демонстрування схем схрещування, що ілюструють основні генетичні закономірності.
37		Знаннєвий компонент називає: - зчеплення генів у хромосомах; Діяльнісний компонент порівнює: - успадкування домінантних і рецесивних ознак	<i>Ознака як результат взаємодії генів. Поняття про зчеплення генів і кросинговер.</i>	
38		Діяльнісний компонент характеризує:	Генетика статі й успадкування, зчеплене зі	

		- успадкування, зчеплене зі статтю	статтю.	
39		Діяльнісний компонент застосовує знання: - для складання схем схрещування; дотримується правил: - складання схем родоводів	Складання схем схрещування.	Практичні роботи №3.
40		Знаннєвий компонент називає: - форми мінливості; наводить приклади: - спадкової мінливості; - неспадкової мінливості; Діяльнісний компонент характеризує: - мінливість: комбінативну, мутаційну, модифікаційну; порівнює: - модифікаційну та мутаційну мінливість	Форми мінливості.	Лабораторні дослідження мінливості в рослин і тварин.
41		Знаннєвий компонент оперує термінами: - мутація (точкова, хромосомна, геномна), мутаген називає: - мутагенні фактори; - види мутацій; Діяльнісний компонент застосовує знання: - для обґрунтування заходів захисту від впливу мутагенних факторів	Мутації: види мутацій, причини та наслідки мутацій.	

42		<p>Знаннєвий компонент наводить приклади: - спадкових захворювань людини;</p> <p>Діяльнісний компонент застосовує знання: - для оцінки спадкових ознак у родині та планування родини;</p> <p>характеризує: - можливості діагностики спадкових хвороб людини;</p> <p>застосовує знання: - для оцінки спадкових ознак у родині та планування родини</p> <p>Ціннісний компонент висловлює судження: - про важливість генетичного консультування в сучасній генетиці; - щодо впливу на потомство шкідливих звичок батьків (тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотичних речовин)</p>	<p>Спадкові захворювання людини. Генетичне консультування. <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
43		<p>Ціннісний компонент висловлює судження: - про важливість молекулярних методів діагностики в сучасній генетиці.</p>	<p><i>Сучасні методи молекулярної генетики.</i> <i>(НЗЛ. Здоров'я і безпека).</i></p>	
44			<p>Узагальнення та систематизація знань з теми «Закономірності успадкування ознак»</p>	<p>Проект Складання власного родоводу та демонстрація успадкування певних ознак (за вибором учня) /</p>

				родовід родини видатних людей (за вибором учня)
Тема 6. Еволюція органічного світу (7 год)				
45		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - популяція</p> <p>пояснює: - популяцію як елементарну одиницю еволюції; - основні характеристики популяції</p>	Популяції живих організмів та їх основні характеристики.	
46		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - вид, популяція, еволюція дає визначення понять: - конвергенція, дивергенція, паралелізм;</p> <p>пояснює: - елементарні фактори еволюції; - критерії виду; - способи видоутворення;</p> <p>Діяльнісний компонент порівнює: - географічне й екологічне видоутворення;</p> <p>Ціннісний компонент робить висновок: - про значення моделювання в дослідженні еволюційних процесів різних рівнів</p>	Еволюційні фактори. <i>Механізми первинних еволюційних змін.</i> Механізми видоутворення.	
47		Знаннєвий компонент	<i>Розвиток еволюційних</i>	

	<p>оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природний добір <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні положення сучасної теорії еволюції; - докази еволюції; - види природного добору; - різноманіття організмів як результат еволюції; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - адаптації організмів до умов середовища; <p>Діяльнісний компонент</p> <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - складання елементарних таблиць, схем, що демонструють еволюційний розвиток рослинного й тваринного світу Землі 	<p><i>поглядів. Теорія Ч. Дарвіна.</i></p>	
48	<p>Знаннєвий компонент</p> <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - викопних організмів різних геологічних епох 	<p>Роль палеонтології, молекулярної генетики в обґрунтуванні теорії еволюції.</p>	
49	<p>Знаннєвий компонент</p> <p>оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - антропогенез <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - етапи еволюції людини; <p>Ціннісний компонент</p> <p>висловлює судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо співвідношення біологічних та 	<p>Еволюція людини. Етапи еволюції людини.</p>	

		соціокультурних факторів у розвитку людини		
50		<p>Знаннєвий компонент пояснює: - різні погляди на виникнення життя на Землі (креаціонізм, спонтанне зародження, біохімічна еволюція, панспермія);</p> <p>Діяльнісний компонент характеризує: - розвиток поглядів на походження різноманіття живих істот;</p> <p>Ціннісний компонент робить висновок: - про єдність органічного світу, що проявляється через його розмаїття</p>	Світоглядні та наукові погляди на походження та історичний розвиток життя	
51			Тестування з теми «Еволюція органічного світу»	
Тема 7. Біорізноманіття (4 год)				
52		<p>Діяльнісний компонент характеризує: - основні принципи біологічної систематики;</p> <p>Ціннісний компонент робить висновок: - про єдність органічного світу, що проявляється через його розмаїття</p>	Основи еволюційної філогенії та систематики.	
53		<p>Знаннєвий компонент називає:</p>	Основні групи організмів: бактерії, археї, еукаріоти.	

		<p>- основні групи організмів</p> <p>Діяльнісний компонент аналізує та порівнює:</p> <p>- засоби боротьби із хворобами різної природи (бактеріальні, протозойні тощо)</p> <p>Ціннісний компонент усвідомлює :</p> <p>- значення різних форм життя для збереження здоров'я людини</p>		
54		<p>Діяльнісний компонент аналізує та порівнює:</p> <p>- засоби боротьби із хворобами різної природи (вірусні)</p>	Неклітинні форми життя: віруси.	
55		<p>Знаннєвий компонент називає:</p> <p>- таксономічні одиниці</p>	Огляд основних еукаріотичних таксонів.	
Тема 8. Надорганізмові біологічні системи (8 год)				
56		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <p>- екосистема</p> <p>називає:</p> <p>- методи дослідження процесів в екосистемах;</p> <p>наводить приклади:</p> <p>- угруповань, екосистем;</p> <p>пояснює:</p>	Екосистема. Різноманітність екосистем.	

		<ul style="list-style-type: none"> - структуру екосистем; - взаємодію організмів в екосистемах; <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природні та штучні екосистеми; <p>Діяльнісний компонент аналізує та порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - різні середовища життя; - природні та штучні екосистеми 		
57		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - продуценти, консументи, редуценти, трофічний ланцюг (мережа) <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ланцюгів живлення; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - структуру ланцюгів живлення; - правило екологічної піраміди; - значення колообігу речовин у збереженні екосистем; <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль продуцентів, консументів, редуцентів у штучних і природних екосистемах <p>Діяльнісний компонент розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні групи організмів за екологічною роллю в мережах живлення екосистем; <p>застосовує знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - для складання ланцюгів (мереж) живлення 	<p>Харчові зв'язки, потоки енергії та колообіг речовин в екосистемах.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток).</i></p>	

		в екосистемах; дотримується правил: - побудови екологічних пірамід різних типів		
58		Знаннєвий компонент оперує термінами: - екологічний фактор називає: - екологічні фактори; наводить приклади: - пристосованості організмів до умов середовища; Діяльнісний компонент спостерігає: - дію екологічних факторів на різні групи організмів	Біотичні, абіотичні та антропічні (антропогенні, техногенні) фактори. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Підприємливість та фінансова грамотність. Здоров'я і безпека).</i>	
59			Стабільність екосистем та причини її порушення. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Підприємливість та фінансова грамотність).</i>	
60		Діяльнісний компонент застосовує знання: - про особливості функціонування популяцій, екосистем, біосфери для обґрунтування заходів їх збереження, прогнозування наслідків впливу людини на екосистеми, визначення правил своєї	<i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Підприємливість та фінансова грамотність. Здоров'я і безпека).</i>	Проект (дослідницький) Виявлення рівня антропогенного та техногенного впливу в екосистемах своєї місцевості

		<p>поведінки в сучасних екосистемах; описує: - антропічний вплив на природні екосистеми</p>		
61		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - біосфера називає: - методи дослідження процесів в екосистемах; - екологічні фактори; пояснює: - функціональні компоненти біосфери; - роль заповідних територій у збереженні біологічного різноманіття, рівноваги в біосфері; Діяльнісний компонент бере участь у природоохоронній діяльності та дотримується екологічної культури в повсякденному житті Ціннісний компонент робить висновок: - про цілісність і саморегуляцію живих систем; - про значення природних угруповань для збереження рівноваги в біосфері; формує громадянську позицію: - в галузі збереження довкілля</p>	<p>Біосфера як цілісна система. Захист і збереження біосфери, основні заходи щодо охорони навколишнього середовища. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Здоров'я і безпека).</i></p>	
62			Узагальнення	та

			систематизація знань з теми «Надорганізові біологічні системи»	
63			Контрольна робота №2 з теми «Надорганізові біологічні системи»	
Тема 9. Біологія як основа біотехнології та медицини (орієнтовно 6 год)				
64		Знаннєвий компонент оперує термінами: - селекція називає: - методи селекції	Поняття про селекцію. Введення в культуру рослин. <i>Методи селекції рослин.</i> (НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Підприємливість і фінансова грамотність).	
65		Знаннєвий компонент оперує термінами: - селекція називає: - методи селекції	Одомашнення тварин. <i>Методи селекції тварин.</i> (НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Підприємливість і фінансова грамотність).	
66		Знаннєвий компонент оперує термінами: - біотехнологія, генетична інженерія наводить приклади: - речовин (продукції), які одержують методами традиційних біотехнологій	Огляд традиційних біотехнологій. Основи генетичної та клітинної інженерії. <i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток. Громадянська</i>	

			<p><i>відповідальність.</i></p> <p><i>Здоров'я і безпека.</i></p> <p><i>Підприємливість і фінансова грамотність).</i></p>	
67		<p>Знаннєвий компонент називає: - завдання та основні напрями сучасної біотехнології; - методи сучасної біотехнології; - можливості діагностики спадкових хвороб людини; наводить приклади: - речовин (продукції), які одержують методами генної інженерії Діяльнісний компонент порівнює: - класичні методи селекції із сучасними біотехнологічними підходами Ціннісний компонент застосовує знання для оцінки: - можливих позитивних і негативних наслідків застосування сучасних біотехнологій</p>	<p>Роль генетичної інженерії в сучасних біотехнологіях і медицині.</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток.</i></p> <p><i>Громадянська відповідальність.</i></p> <p><i>Здоров'я і безпека.</i></p> <p><i>Підприємливість і фінансова грамотність).</i></p>	
68		<p>Знаннєвий компонент оперує термінами: - генетично-модифіковані організми пояснює: - переваги та можливі ризики використання</p>	<p>Генетично модифіковані організми</p> <p><i>(НЗЛ. Екологічна безпека та сталий розвиток.</i></p>	

		генетично модифікованих організмів; наводить приклади: Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо можливості використання генетично модифікованих організмів	<i>Громадянська відповідальність.</i> <i>Здоров'я і безпека.</i> <i>Підприємливість і фінансова грамотність).</i>	
69		Ціннісний компонент висловлює судження: - щодо моральних і соціальних аспектів біологічних досліджень	Семінарське заняття з теми «Біологія як основа біотехнології та медицини»	
Узагальнення				
70		Знаннєвий компонент оперує термінами: - система Діяльнісний компонент характеризує: - основні загальні властивості живих систем Ціннісний компонент робить висновок: - про єдність живих систем різних рівнів	Основні загальні властивості живих систем	